

SÁRVÁRI ANTOLÓGIA

ONLINE IRODALMI GYŰJTEMÉNY

VÉGH MARTIN TÁRSASÁG, SÁRVÁR, 2018. 2. SZÁM

Sárvári Antológia: Online Irodalmi Gyűjtemény

Szerkesztők: Nagy Péterné, Tóth Margit, Pernecker Csilla

Vezető szerkesztő: Lysewycz Adrienn

Főszerkesztő: Pipics János

A címloldalon: Rippl-Rónai József: Apám és Piacsek bácsi vörösbor mellett, 1907, olaj, karton, 68x100cm, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Kedves Olvasó!

A 2018. évi 2. szám kicsit megkésve érkezik, ám mindenképpen az a feladata, hogy lezárja a Sárvári Antológia első évadát, és előkészítse az újat. Éppen ezért, ebben a válogatásban találnak majd összegzést, visszatekintést és számadatokat is, természetesen az irodalmi alkotások terén sem leszünk olvasóink adósai. Diákszerzőinktől ugyan most nem közlünk semmit, hisz nyári szünet van, de a Végh Martin Társaság már dolgozik azon, hogy jelenlegi kapcsolatait bővítse, s az első, mintegy próbaév sikerét látva, kiszélesítse az együttműködést. Várjuk továbbra is az Önök írásait is bármely műfajban, és szívesen fogadunk fényképeket, képzőművészeti alkotásokat is. Ezeket, valamint észrevételeiket a honlapunkon található elérhetőségeken juttathatják el hozzánk. Mindenkit bátorítunk, hogy vegyen részt a munkában, hisz ezáltal őrizhetjük meg közös értékeinket. Jelen antológiánkhoz pedig jó szórakozást kívánunk!

a főszerkesztő

Ízelítő

Színesedjünk

(Csontváry Kosztka Tivadar festménye Pipics János versével)

Beszámoló

(A Végh Martin Társaság hivatalos közleménye az első évad tevékenységéről)

Havi téma: *Prózaszalagok*

(Lysewycz Adrienn, Pipics János)

Sárvárhoz kötődő szerzők munkáiból:

(Gárdonyi Géza négy prózája; Sylvester János saját bibliafordításához írt előszavának magyar változata és kritikai kiadása; Tinódi Sebestyén egy alkotása)

Kortárs alkotók műveiből:

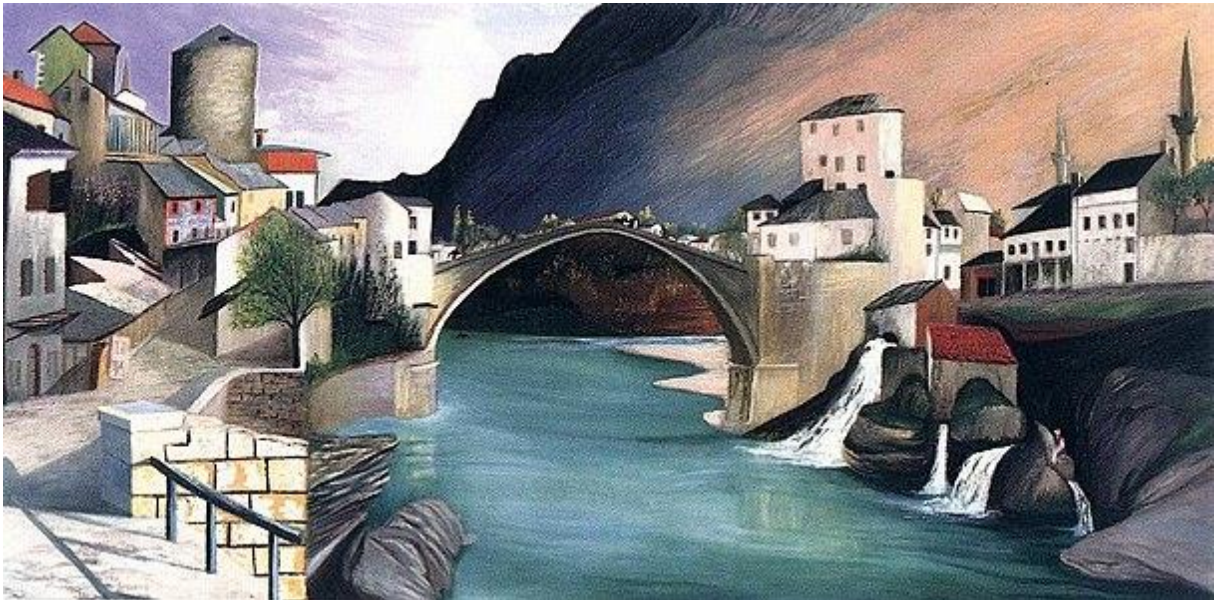
(Molnár Kornélia, Pejkó András)

Publicisztikák:

(emlékezés Kányádi Sándorról, könyvajánlók)

Színesedjünk

Állandó kezdőrovatunkban ezúttal Csontváry Kosztka Tivadar: „Római híd Mosztarban” című 1903-ban készült híres festményét ajánljuk figyelmükbe, amihez az eddigieknek megfelelően Pipics János írt kísérőverset.

kékes-fehéres habokkal tovatűnő
érzékeny pillanat
ahogy a helyhez kötött ember
a misztikus távolba néz
s eltelve a szeme előtt
feltáruló kincsözönnel
máris a láthatatlanra vágyik
el innen
el emberségünk
nyomasztó börtönéből
egy megfoghatatlan örök másikba
de nem mozdul
fáradt kezeivel markolja a korlátot
masírozó légiósokra gondol
volt és eljövendő háborúkra
majd sírva fakad
giccses vég
de érzi
nincs más kiút
csak megadni magunkat
a kozmikus elbeszélésnek
s ez lenyugtatja
vizesések nőnek
vizesések folynak
és ott áll a híd
térsvözetek váza
a part és a part
idő és idő között
ő pedig nézi
bámulja
sóvárgó-némán
mozdulatlanul

Beszámoló

A Végh Martin Társaság alakuló szerződésének megfelelően elkészítette az első évad munkájáról szóló összegzést, melyet itt, a Sárvári Antológiában tesz közzé. Ez ugyanakkor az internetes folyóirat tevékenységének bemutatása is, mely az eddigi eredmények mellett a soron következő feladatokat is tartalmazza.

A nagyok nyomdokain

A sárvári Végh Martin Társaság 2017 szeptemberében alakult azzal a céllal, hogy fejlessze és támogassa a térség diákirodalmát. A civil társaság az ide vonatkozó jogszabályoknak megfelelően megfogalmazott egy alakuló szerződést, melyben rögzítette terveit, belső szabályzatát és vállalt feladatait. Éves beszámolójának ezúton tesz eleget.

Első lépésben megalapította a Sárvári Antológia online irodalmi gyűjteményt.¹ Az internetes folyóirat évente 4 számmal és, lehetőség szerint, egy karácsonyi különszámmal jelentkezik. Állandó rovatai mellett az olvasók által ajánlott verseket is bemutatja, valamint publicisztikák, recenziók révén kapcsolódik a város közösségi és kulturális életéhez.

A Társaság módszere a következő. Az iskolákban egy-egy kapcsolattartó tanár segíti a munkáját, akiknek az a feladata, hogy a tehetséges gyerekek írásait összegyűjtsék és eljuttassák a szerkesztőkhöz, akik ezt követően a folyóirat megfelelő rovatában bevezetővel ellátva közlik őket. Az első tanév során az öt sárvári közoktatási intézmény közül három vett részt a munkában, két általános és egy középiskola, melynek során a novemberi bemutatkozó számban, a karácsonyi gyűjteményben és az idei első számban összesen 21 helyi diák mutatkozott be, közülük 11 általános és 10 középiskolás. További három, már felnőtt, ám a településhez szorosan kapcsolódó személy kapott első ízben publikálási lehetőséget egy helyi fórumon. Összesen 33 vers és 17 prózai alkotás láthatott napvilágot olyan szerzőktől, akiknek többsége most először publikált. Mindezekon kívül a szerkesztők írásai, ajánlók, képzőművészeti rovatok és más

¹ Elérhető az alábbi oldalon: <https://vegh-martin-tarsasag.webnode.hu/>

egységek színesítették az egyes számokat. A három összeállítás terjedelme együtt 177 A4-es oldal, melyek utólag is visszaolvashatóak.²

A diákok munkái több helyen megjelenhettek, így a Mária Rádió sárvári stúdiójának jóvoltából a „Verspalánták” című műsorban is felolvasásra kerültek. Amikor pedig éppen nem az egyes alkotások szolgáltatták a témát, akkor irodalomtörténeti és esztétikai előadások voltak. Közel húsz adás készült, nagyjából háromórányi hanganyaggal.

A gyerekek irodalmi szellemű nevelésének elősegítése nem példa nélküli Sárváron. A helyi könyvtár is évek óta szervez különféle programokat, de a legnevezetesebb esemény egyértelműen a diákírók, diákköltők találkozója, melyből idén már a 41.-et tartották. A Medvegy Antal igazgató közreműködésével elindult rendezvény 1965-ben még megyei, 1968-ban már dunántúli és 1970-ben országos esemény lett.³ Napjainkra már a legtöbb irodalmi fórum figyelemmel kíséri, számos elismert szerző működik közre a zsűrizésben, és a tábor résztvevői közül sokan meghatározó szereplői lettek a kortárs irodalomnak. Ezt az országos szinten is kiemelkedő programot szeretné a helyi kezdeményezés is támogatni azzal, hogy a felfedezett gyerekek tehetségét nem hagyja elveszni. A Társaság nem csak bemutatja az egyes alkotásokat, tehetséggondozásra is törekszik, valamint meg kívánja őrizni a város irodalmi örökségét, hagyományait, tovább gyarapítva a térség irodalmát. A hosszú távú célok között szerepel kötetek kiadása, valamint konferenciák és karitatív rendezvények szervezése is. Az idei második szám megjelenése nyárra várható, ekkor a gyerekek írásai közül az utolsó adag, majd ezt követően, az új tanév kezdetéig, a szerkesztők munkái lesznek olvashatóak. A Társaság arra törekszik, hogy az új évadban már az összes helyi iskola bevonásával végezhesse tevékenységét.

A 2017/2018-as időszak végén a Végh Martin Társaság alapító nyilatkozatának megfelelően elkészítette összegzését, s bár az utolsó szám adatai még nincsenek benne, az eddigi három gyűjtemény alapján a fenti statisztikát közli.

Pipics János
ügyvivő, főszerkesztő

² A régebbi számok itt érhetőek el: <https://vegh-martin-tarsasag.webnode.hu/sarvari-antologia/>

³ Id iskolatörténet; Szombathelyi Szolgáltatási SzC Tinódi Sebestyén Gimnáziuma és Idegenforgalmi, Vendéglátói Szakképző Iskolája honlapja: <http://www.sarvaritinodi.hu/hu/iskolank/iskolatortenet.html>

Havi téma: Prózaszalagok

Lysewycz Adrienn

(2000 -)

Bukás (részlet)

1.fejezet

Kissé idegesítő! Igaz, technikai szempontból tény és való, hogy a legjobb a városban. Bár Jessica Daniels számára továbbra is rejtély volt, miért is bízik meg egy olyan fegyverkészítő mesterben, aki a rendőrséget is ellátja, nem csak a „bűnözőket”. Persze üzleti okok! Mindkettejük részéről. A lánynak a legjobbra volt szüksége, a kereskedőnek meg pénzre. Tipikus opportunista személyiség az öreg. Mindenben a pénzkeresést látja az aktuális kar- és államhatalomban is. Ezért nem is lehet hibáztatni, elvégre mindenki a megélhetést, az újra kezdés lehetőségét keresi így az atomháború után 10 évvel is.

Jessica még emlékezett, arra, amikor összegyűjtötték őket és betoloncolták a „városfal” mögé. Óriási kétségbeesés és káosz uralkodott, az asszonyok (már ugye, akik nem voltak katonák) férjeikért, gyermekeikért, a kisgyerekek, idősebb testvérükért, szüleikért sírtak. Jessica is ezek közt a kisgyerekek közt volt alig 10 éves fejjel. A bátyja, és a szüleik is katonák voltak. A családjából csak az akkor 16 éves nővére Mikayla maradt vele, de amikor a robbanás bekövetkezett ő azok között volt, akik a dolog rosszabb felét fogták a pajzs ellenére is, vagyis nem élte túl! Így, Jessica azt mondhatná, egyedül maradt... Persze az idegesítő nagynénjét és annak még idegesítőbb családját nem számítva. Nem szép dolog ilyet mondani, ezt jól tudja, de a tények azok tények. Jackie Daniels (Enyhe feminista beütés megtartotta a lánykori nevét a házasság ellenére is, vagy inkább a szülői poénosság tiszteletben tartása? Passz!) nem százas. Sose volt az, de a történetek löktek rajta még egyet...

- Itt is van! – a lányt az öreg fegyvermester zökkenetette ki a gondolatai közül. Átnyújtott Jessicának egy viszonylag kisméretű fémbőröndöt, ő tudta, minek kell benne lennie. Válasz és mindennemű megjegyzés nélkül nyitotta fel. Szerette ellenőrizni, hogy azt kapja-e, amiért fizet, mielőtt egyáltalán megtenné. Ez érthető nem?
- Rendben van, Lee úr! – mondta miután úgy érezte elégedett a táskájába csúsztatta – Itt a megígért összeg – átnyújtotta a 47 aranyat és 30 ezüstöt⁴. Ez meglehetősen borsos árnak számított két, a hajdani Colt pisztolyok mintájára készült, modernizált fegyverért, de ha Jessica tekintetbe vette, hogy mestermunkáról volt szó nem fájt miatta a feje.

A távozása olyan volt, mint az érkezése, csendes és észrevétlen. Felszállt az első vonatra, ami a város másik végébe vitte. Egyébként hülyeségnek tartotta. Még hozzá elég nagyoknak. Ugyanis szerinte semmi értelme nem volt a mágneses vasúthálózatnak, ami a városon belül működött. Se autók, se utak, se semmi csak a vasút, amit ráadásul évente egyszer, ha ellenőriztek, azt is télen, technikai okokból. Egyébként egy számítógépes rendszer figyelte az egészet és riasztotta városuk rendjének drága, egyébként agyamosott, szinte zombi katonákra hajazó őreit.

De tényleg, mint egy élőholt sereg. Azt csinálták és akkor, mikor mondták nekik, mintha nem lenne szabad akaratuk. B10 város rendőrei arról voltak híresek, hogy felérnek egy katonasággal és minden szó szerint minden parancsot kifogástalanul teljesítenek, mint egy rakás robot!

Alighogy visszaért a magánnyomozói irodájába a legjobb barátnője és egyben asszisztense, Ann oda futott hozzá.

- Vendéged van, bent vár! – mondta neki alig halhatóan. Jessica felhúzta a szemöldökét.
- Ki? – kérdezte és rossz előérzete volt...
- Robert Lance! – közölte, mintha ez a világ legtermészetesebb dolga lenne. Azonban a 20 éves, hacker, magánnyomozó nem örült a „vendégnek”. Nem kedvelte, és általában bajban volt, amiből neki kellett volna kihúznia.
- Ezúttal vajon mibe keveredett az az idióta? – költői kérdés volt, és Ann tudta, hogy nem tőle vár rá választ, hanem a férfitől. Jessica ott hagyta barátnőjét és belépett az irodája ajtaján, nem jó szívvel...

⁴ Valutaváltás, emberek, nemesfémeket találtak a hegyekben... Még a robogás előtt.

2. fejezet

Nem lepte meg, de nem is örült neki túlzottan, sőt egyáltalán nem. Robert több problémát jelent néha, mint egy újszülött, azok legalább nem teljesen szándékosan jelentenek bajt. Ő viszont...

Az apja nem véletlenül vette le Robertról a kezét, ezt Jessica jól tudta. A lány maga is erősen gondolkodott rajta, hiába rokonok (igaz szegről-végről, kissé túl jóindulatú vagy, Jess, drága)

- Hha, ebből már nagyon elegendem van! – panaszkodott Annek, miután a férfi távozott.
- Meddig akarod még istápolni? Már az apja is belátta, hogy nincs értelme, menthetetlen! – nézett rá aggódva barátnője. Jessica egy pillanatig nem válaszolt.
- Tudom, de ebből még most kihúzom. Ez az utolsó alkalom! – igen, elérte a türelme a határait. A következő alkalommal már nem segít rajta – És ezt vele is közöltem – tette hozzá, mielőtt Anne reagálhatott volna.
- Nem szívesen mondom ezt, de amilyen jólelkű vagy... - jegyezte meg a másik lány, de Jessica csak mosolyogva vállat vont.

Tudta, hogy Anne őt félti, nem annyira a hatalomtól, mint inkább saját magától. Tény, hogy nem mindig alaptalanul, de Jessica most biztos volt magában, tudta, nem fogja megváltoztatni a véleményét. Lehet, hogy jószívű, de nagyon makacs is tudott lenni (az biztos, Isten kímélje azt, aki akkor szembeszállt vele).

3. fejezet

A háború előszelei már a 2980-as évek végén érződtek. Régi sérelmek és konfliktusok kerültek felszínre az országok között. Amikor pedig '98-ban kitört a háború maga is, épp ezért senkit nem ért meglepetésként. És mikor 10 évvel korábban megtörtént az utolsó robbanás egy-két milliomos volt az, aki úgymond jól jött ki a dologból. Ők voltak azok, akik a menedékvárosok létrehozói voltak és kisebb nagyobb mellécsúszások árán igaz (mint például, hogy akik túléltek az atomrobbanást egyedi, szinte már „szuper” képességekre tettek szert), de tény és való megmentették egy pár ember életét.

Jessica most egy ilyen milliomos szalonjában üldögélt, a feleségével teázgatott és beszélgetett éppen.

- Kérlek, nézd el a férjemnek, hogy néha durván viselkedik. Óriási nyomás van a vállán... - mondta B10 város vezetőének felesége, Julia Berger, aki mellesleg mielőtt hozzám ment volna az illető milliomoshoz befutott modell volt.
- Nem vagyok dühös és nem is táplállok ellenérzéseket Arnold iránt. Tisztában vagyok vele, hogy mivel kell megküzdenie, és azzal is, hogy ugyanaz a célunk. Elvégre nem lennénk most itt, ha ennek az ellenkezője lenne igaz! – felelte a fiatal magánhekus. Ám a telefonja (pardon holopadje) pityegése megzavarta őket. Bejövő hívása volt – Ne haragudj, Julia! – állt fel bocsánatot kérve.
- Csak nyugodtan – az asszony mosolygott. A lány pedig bólintott majd meglepve konstataálta, hogy Ann keresi – Mizu csajszi? – érdeklődött. Ann hadart valamit, sárga festékről, rendőrségről (ide a hulla jön) meg kutyagumiról. Jessicának beletelt 2 percbe, amíg összerakta barátnője pánikszerű viselkedésének okát – A Központban vagy? – kérdezte, mire a másik lány csak bólintott – Jó. Nyugi, hamarosan ott vagyok! – ezzel lerakták. Arnold Berger pedig ezt a pillanatot választotta ki, hogy belépjen a szalonba.
- Hol vagy ott hamarosan? – kérdezte tőle felhúzott szemöldökkel a kormányzó.
- Megtalálták, sárgára festve és holtan. Pontosítva Ann találta meg – mondta és vette a dzsekijét. Arnoldnak nem kellett bemutatni a legjobb barátnőjét elvégre a felesége unokahúgáról volt szó.
- Várj csak! Veled megyek! – közölte a férfi, ellentmondást nem tűrő hangnemben.

Jessicának nem tetszett ez a kijelentés, de választása ebben a kérdésben, mint olyan nem volt. Mindazon által a rossz előérzet a ténnyel kapcsolatban, hogy a kormányzó bele akar „nézni” a dologba, viszont nagyon is. Ez általában a lány szemszögéből egy valamit jelenthetett csupán, és ő fogadni is mert volna rá, hogy most is így lesz.

- Ennyit a szabad napomról... - morogta maga elé, de úgy, hogy Arnold ne hallja. Julia viszont nagyon is meghallotta és egy bocsánatkérő mosoly kíséretében vállat vont.

A lány nem igazán amiatt zavartatta magát, hogy minden valószínűség szerint lőttek a szabadnapjának, inkább amiatt a tény miatt, hogy minden jel arra mutatott, hogy valamelyik zombi-nyomozóval kell majd együtt dolgozni.

Azonban az, hogy megteszi-e, nem volt kérdés tárgya. Jessica főnöke ugyanis nem más volt, mint maga B10 város létrehozója és kormányzója, és ha ez még nem is így lenne, akkor is sok múlott a jóindulatán. Ha nem lettek volna ilyen viszonylag jó kapcsolatban, az úgy nevezett „lázasók” sorsa nagyon könnyen rossz kanyart vehetett volna. De így, hogy Jessica egy abból, az alsó rétegből

származó (akik olyan szegénységbe süllyedtek, hogy úgy érzik nekik már minden mindegy és épp ezért a lehető legkevesebb dologgal élnek, amit a város kínál és ehhez mérten a szabályokat se nagyon tartják be), Arnold nem csak felülről látja ezt a dolgot. Ami egy nagyon jó tulajdonságát mutatja a kormányzónak, miszerint hajlandó megvizsgálni valamit több oldalról és nem csak a legkönnyebb irányból. És épp ezért volt lehetséges, hogy nem csak Jessica, de Arnold is minden erejével azon volt, hogy valamiféle elfogadható megoldást találjon a helyzetre.

Ez volt az az együttműködés, ami végül ebbe a főnök-beosztott viszonyba vezette őket néhány évvel korábban nem sokkal a város külvilágtól való elzárása után. Jessica mindössze 12 éves volt mikor találkoztak annak köszönhetően, hogy ő és Ann már akkor is jó barátok voltak és a kormányzó kiemelte őt. Felismerte Jessica képességeinek fontosságát. A ritka intelligenciáját (és ez nem fényezés, tényleg szinte természetellenesen magas IQ-val rendelkezik, ami magasan veri nem csak a város átlag polgárait, de a Szenátus tagjait is) és a számítógépes rendszerekhez való affinitását. Mindez annak volt köszönhető, hogy Jessica feltörte a NAVA nevű rendszert, ami a város mesterséges agya volt, és kijavította a hibákat, amiket a tudósok nem tudtak. A kormányzó pedig, a lányt leginkább meglepve, kiemelte a sorból. Azóta működnek együtt, a lány főleg, kettejük által csak rendőrségi hibaként emlegetett, eseteket pofoz helyre, olyasmiket, mint például a lopások, amiket a lázadók szükségből követtek el. Jessica nagyrészt kinyomozza az elkövetőket, megbizonyosodik a beavatkozás indokoltságától, és eltünteti az evidenciákat, mielőtt azok a rendőrség elé kerülhetnének. Mindezt Arnold engedélyével és parancsával. És a lány számára nem csak egy egyszerű főnök lett, hanem konkrétan egyfajta pótapuka, ahogy Julia pedig pótanyuka.

Szóval igen, visszakanyarodva Jessica így keveredett ARNOLD társaságában a Központban lévő rendőrség gyilkossági osztályára. (Szegénykém még csak nem is tudta mibe keveri bele magát megint... akkor még! ☺)

3011. március 4.-e, kedd ez volt az a nap. A lány megjegyezte. Talán akaratlagosan vagy épp akaratán kívül, de a lényeg mégis az, hogy megjegyezte. Habár magas intelligenciájából fakadóan kitűnő memóriája van, nem jellemző tulajdonsága a felesleges információk megjegyezése, mint egy ilyen jelentéktelennek tűnő dátumé. Azonban akkor ezen éppen még nem sakkozott, mivel elsiklott feletette más evidensebb és jelentősebb dolgok tükrében.

- Jessy! – például, hogy Ann a karjába rohant és őt kellett csitítania.
- Jól van csajszi, nyugi, most már itt vagyok! – dörzsölgette a remegő barátnője hátát. Nem kellett ahhoz géniusznak lenni, hogy Ann félelmét észrevegye valaki.

Arnold tudván, hogy Ann pánik és hisztéria között lebegő állapotát Jessica jobban fogja tudni kezelni (és ez szegény Ann szempontjából figyelmesebb gesztus volt, mintha istápolni kezdi ott helyben) otthagytta őket és egyből Parker parancsnok felé vette az irányt. Nem csak a rendőrök (ők persze tátott szájjal),

de a volt vezérezredes is döbbenten bámult, ahogy a kormányzó átvágott az irodán.

- Uram! Ön hogyan... - a döbbenettől Parker nem nagyon tudta lereagálni megfelelően a szituációt. Szerencséjére nem is kellett, mert újabb jó tulajdonságáról tanúbizonyságot téve, Arnold magához vette a kissé kellemetlenné váló helyzet irányítását.
- Magyarázza meg Parker! Miért is nem értesültem azonnal egy sárgára festett nő meggyilkolásáról? – szegezte neki a parancsnoknak a kérdést kegyetlen szigorral a hangjában.
- Honnan tudja máris? – súgta a fülébe a kérdést Ann, mialatt a kibontakozó jelentet figyelték.
- Épp Juliával teáztam – adta meg az egyszerű választ szintén súgva, és természetesen Ann értette is. Parker már nem volt ilyen szerencsés.
- Nos, uram... ami azt illeti... még csak most hoztuk be... Épp most... izé... Már akartam értesíteni... Csak épp... izé... Nem volt rá... izé... alkalmam... - (de sok „izé” ennél már csak az „ööööö” jobb, pedig olyan szép nyelv lenne...) ez volt az első eset, hogy Jessica izzadni és zavarban látta a volt vezérezredest. Hazudna, ha azt mondaná, nem élvezte legalább egy kicsit. Arnold sóhajtott.
- Jó, napoljuk! – vagyis még nincs vége. Szegény Parker (na, persze, Jessy ki nem állhatja XD) – Kié az ügy? – Jessica csak halkán sóhajtott. Most jön, aminek jönnie kell! Ann kérdően nézett rá, ő pedig bólintott barátnője ki nem mondott kérdésére.
- Minden valószínűség szerint! – felelte ugyanakkor, amikor egy mély férfihang (nem Parkeré) Arnoldnak: - Én, uram, Adrian Morgan! – lépett a hangját nem találó Parker mellé. Idióta... (na, ez már inkább igaz Jessykém, mármint Parkerről beszélünk).

Adrian Morgan úgy harminc lehetett, jóképű és kellemesen izmos férfi. Azzal a típusú izomzattal, ami vonzóan hat minden nő szemében, de nem túl sok, egészséges. Fekete haját viszonylag hosszúra hagyva hordta, de éppen csak annyira, hogy egy rendezett lófarokba össze lehessen fogni. Az embernek fel se tűnik, ha szemből látja. Lerítt róla, hogy volt katona, nem csak a kiállása, a laza, magabiztos és rugalmas mozgása, de a tény, hogy gyilkossági nyomozó is elárulta. Tehát hullákhoz van szokva. És itt ezen a területen csak ez számított. Jessica pedig épphogy feldolgozhatta az információkat máris képbe került... Itt jött a „kedvenc” része.

- Jessica! Csatlakozz hozzánk, légy szíves! – Parker megmerevedett, mint akinek most esett le, hogy a lány is jelen van. Morgan nyomozó pedig felhúzott szemöldökkel figyelte, ahogy a lány megpaskolva Ann vállát, otthagyja őt, és holt nyugodtan a kormányzó oldalára sétál.

- Igen? – nézett Arnoldra várakozóan. Tudta mi jön, ahogy ő is és valószínűleg Parker is. Arnold egy elégedett félmosolyt villantott rá, majd visszafordult a másik két férfihez.
- Magának nem kell bemutatnom Miss Danielst, Parker, de mivel Morgan nyomozóval kétlem, hogy találkoztak, megteszem. A hölgy Jessica Daniels a magánnyomozó városunkban! – itt pedig határozottan Parkerre nézett, a hangja pedig ismét jelezte, hogy nem vár és nem is tűr ellentmondást – Eredményeket akarok, jó, hiteles eredményeket, még pedig minél előbb! És ennek elérése érdekében – most pedig Morgan nyomozóra emelte a tekintetét – maga együtt fog dolgozni Miss Danielsszel. Nincs több hozzáfűzni valóm! – ezzel maga mögött hagyta a döbönt Morgant, és a lesújtott Parkert Jessicával. És magával vitte Annt, mondván jobb, ha ő most hazamegy lepihenni. Jessica pedig végül csak annyit mondott, rendes hangerőn, amit valószínűleg Arnold és Ann is hallottak:
 - Lottóznom kéne!

4.fejezet

Morgan egy orbitális seggfej! Hogy merészeli lenézni őt! Az a rohadék ugyanúgy köszönheti neki az életét, mint mások...

Noha Jessica nem szokta hangoztatni és nem kedvelte túlzottan, ha mások ezt tették, de ugyanakkor azt se, ha lenézték. Jobban szerette a köztes megoldásokat. Ebben az esetben meg pláne. Csak a minimális felnőtt embernek kijáró tiszteletet várta el másoktól, nem többet. És Morgan pont ezt nem adta meg neki. Jessica legszívesebben ott helyben a falba nyomta volna a fejét a fickónak. Csak épp sajnálta a falat!⁵ Egy szó, mint száz felhúzta magát! De majd ő megmutatja annak a seggfejnek...

Bár a teljes őszinteség kedvéért azt is meg kell említenie, hogy jóképű seggfejről van szó. Még hozzá elég pofátlanul jóképűről. Ha nem lenne, ekkora rohadék a lány valószínűleg odáig lenne érte. Azonban Jessica nem bírta a rohadék seggfejeket, sem pedig a nőcsábászokat és amennyire tudta Adrian

⁵ Na, meg persze esztétikailag se vette ki volna magát valami szépen.

Morgan profi szoknyavadász volt, és szívtipró is. Vagyis nem éppen biztonságos társaság egy hölgy számára... (enyhén fogalmaztál Jessykém).

- Nemes egyszerűséggel egy orbitális barom a fickó! – morogott a holopadjébe, amin ki volt kapcsolva a videó beszélgetés funkció így egyszerű telefonként működött abban a pillanatban.
- Megértem, hogy nem vagy oda érte, Jessica. Emberként én se tartom nagyra, de nyomozóként óriási a fickó! Viszont Margaret halálát nem engedhetem, hogy ellébecolják és minél előbb tudni akarom kiölte meg az Elosztót vezető emberemet! – válaszolt neki félig keményen félig megértően Arnold, majd teljesen megenyhült a hangja – Nézd Jessy! Tudom, hogy ki nem állhatod az ilyen embereket és tényleg megértem, de te vagy az egyetlen, aki megfelelő kapcsolatokkal rendelkezik és egyúttal elég határozott tud lenni ahhoz, hogy a megfelelő tempójú mederbe lökdösse Morgant és Parkert, egyszerre! – Jessica erre sóhajtván belökte a tömbház ajtaját, ahol lakott.
- Rendben! Megcsinálom! De van egy feltételem! – közölte a lány.
- És mi lenne az? – kérdezte a férfi a vonal másik végén.
- Sem Parker sem Morgan nem osztogathat nekem parancsokat, sőt senki azon az átkozott helyen! – válaszolta azonnal megingathatlan határozottsággal a lány.
- Ez természetes! Ha akarsz írásba is foglalom nekik – szinte érezte, hogy mosolyog a férfi a vonal másik végén és ez elégedett mosolygásra készítette őt magát is...

Jessica estig dolgozott. Még volt egy akta/ügy, amit nem zárt le a múlt hétről. Ez nem volt jellemző rá, nem szokott ennyit szöszmötölni egy ügygel. Ez ugyan most nem Arnold felkérése volt, hanem a szokásos magánnyomozói klisé. Egy férj, aki túl sokat dolgozik, és féltékenységi rohamokkal küzd, gyanakszik, hogy az asszony szeretőt tart, és a végén kiderül, hogy csak egy munkatárs az, akivel az idejét tölti szigorúan plátói alapokon, míg a férje dolgozik stb. Itt csak az volt a baj, hogy a férj ezt nem hitte el és minden áron be akarta Jessicával bizonyítani a nő házasságtörését. És mivel a lány B10 város EGYETLEN magánnyomozója (legalábbis igazi és legális) nem nagyon tudta levakarni az idegesítő és paranoiás kuncsaftját. És lassan már a „borravaló”⁶ sem tudta vele lenyeletni ezt az egészet. Irritálta az egész ügy és nem tudta mit kezdjen vele! Legszívesebben kukázta volna az egészet, aktástul, férjestül, munkatársastul, paranoiástul... summa summarum mindennel együtt!

Úgy éjfél körül azonban úgy döntött, hogy nem hajlandó tovább foglalkozni vele aznap, és elment lefeküdni. Így történhetett meg, hogy másnap reggel az első dolga egy kávé beszerzése volt, mikor belépett a központba, és nem örült, ugyanis a rohadék seggfej is ott kezdte a napját!

⁶ Azért hívja így a nyomozói díjazását, mert alapvetően a fizetését Arnoldtól kapja ez egy fajta engedélyezett prémium a főnöke által, amit a polgári ügyfelek fizetnek neki

- Miss Daniels! – bólintott neki a férfi, mikor észrevette.
- Morgan nyomozó! – a lány se tett többet. Azonban meglepte a férfi gesztusa, hogy ellépett az útjából.
- Csak maga után!
- Köszönöm – felelte a lány felhúzott szemöldökkel, de előre ment.
- Jó reggelt Jessy! – köszöntötte mosolyogva a kiszolgáló lány, amikor odalépett az ablakhoz – A szokásost?
- Jó reggelt, Melody! Igen légy szíves! – felelte.
- Önnek is a szokásos lesz, Morgan nyomozó? – nézett a háta mögé a lány. Jessica hátra nézett és látta, hogy a férfi bólint – Rendben! Máris hozom! – ezzel Melody eltűnt hátul. Ők pedig csak álltak és várták csendben, hogy megérkezzen a reggeli kávéjuk – Itt is vannak, két fekete Jamaicai kávé, a baloldali tejszínnel és cukor nélkül a jobb pedig barna cukorral és tejszín nélkül.

A meglepetéstől, amikor a kávéért nyúltak összeütközött a kezük...

- Bocsánat! – mondták egyszerre és a zavar érezhető volt a levegőben.

Morgan ismét előre engedte, amikor fizetni kellett. Amikor a lift felé mentek ismét beállt a kínos csend kettejük között. Amit végül Morgan tört meg kb. négy emeletre a rendőrségtől.⁷

- Nem gondoltam volna, hogy valaki rajtam kívül még iszik Jamaicaiból nemesített kávé! – jegyezte meg.
- Én se! – ismerte be a lány.
- Barnacukor? – a szó egy egyszerű kérdés volt, ami bármit jelenthetett volna, Jessica mégis értetette a kérdést.
- Igyekszem formában maradni, nem csak maguk dolgoznak a törvény oldalán, Morgan! – felelte, majd ismét beállt a csend, ám most már nem volt olyan kínos, mint az előző két alkalommal, ami határozott haladás.

⁷ A kávézó az elsőt volt, a rendőrség a 8.-on

Pipics János

(1998 -)

A tárgyalás

Rozsdás főhadnagy idegesen kóválygott a Duna partján, a gondolataiba merült, és észre sem vette, mennyire más ez a reggel, milyen szépen cikáznak a fénynyalábok a víz tetején a kora ősz utolsó fellángolásainak egyikén, mielőtt végleg belezuhanna a hideg, komor sötétségbe, egészen a tél tetőzéséig. Mindez őt egyáltalán nem érdekelte. Más foglalkoztatta az idősödő, elgyötört férfit, akin látszódtak a sérülések, fodrozódtak a ráncok, és egyre több helyen kezdett visszafordíthatatlanul megkopni a fiatalság utolsó homályos fátyla is.

Egy pillanatra megállt, és belenézett a víztükörbe. Klisé, gondolta ekkor, mintha egy közepszerű novellában volna, ahol a főhős végigméri magát, és megállapítja, hogy öreg. Nem, ezt nem teheti. Az ő sorsa, mint már előre elhatározta, dicsőséges véget fog érni, magabiztos diadallal, nem holmi közhelyes irodalmi zagyvalék lesz, amin újságírók marakodnak a lapzárta előtt, esetleg fiatal írók keresik vele a siker lehetőségét. Ő nem egyszerű karakter, ő egy élő, lélegző személy, akinek érzései, sőt céljai vannak, aki minden idegszálával, romló egészségével, katasztrofális magánéletével, bár könnyen lehet, hogy ez is túl általános, csak annak az egy dolognak él, ami immár húsz éve foglalkoztatja, attól a naptól kezdve.

Ma elmegyek hozzá, határozott végül. Ma közlöm vele, hogy tegnap végre megszereztem, amit akartam, és most már semmi sem állhat az utamba. Egyenesen az arcába fogom vágni, kíváncsi leszek, mit szól hozzá. Az embereket általában megéri, vagyis inkább megrázza a hír, hogy érkezett a végzet, hogy most már minden elúszik. Bizonyára neki is nehéz perceket okoz majd a felismerés, ő, Rozsdás Mihály pedig örömmel fogja nézni, amint az a nagydarab, önelégült alak magába roskad, és arcáról eltűnik gúnyos mosolya, aztán pedig, mintegy zárásként, kezd kimenni belőle a lélek, reszketni kezd és izzadni, majd könyörögni, és végül, a legeslegutolsó momentumként elájulni, mintegy kislány, úgy fog összeesni, akár egy fonnyadt virág, az a nagyhatalmú ember, és akkor végre megnyugodhat, ő is, és mindenki.

Az idő kezdett egyre hidegebbé válni, ráadásul vészesen közeledett a napnyugta is. Rozsdás főhadnagy, zsebében új kinevezésével, összehúzta magán a kissé régi kabátot, majd egy nagy sóhajt követően elindult *oda*.

Hányszor, de hányszor megtette már ezt az utat, milyen sokszor állt már ott a kovácsoltvas kerítés előtt, figyelve a kertet, a ház mögött kezdődő hegyoldalt, az eléje táruló látványt, de eddig még sosem mert bemenni. Most is nehezen szánta rá magát, hogy megnyomja a csengőt. Hiába volt ez az alkalom más, mint a

többi, hiába érezte magában az eddig csak vágyott erőt, görcsbe rándult a gyomra, amint meglátta a nevet a díszes, aranyozott szegélyű táblán, ami fennhangon hirdette a ház tulajának gazdagságát már pusztán a megjelenésével. Ilyenkor kicsinek érezte magát, apró bogárnak, mi több, féregnek, aki ott csúszik a betonon, aki nem méltó még arra sem, hogy a térköre felkússzon, akit az első cipő agyonnyom, az első madár felzabál.

Kavics vagyok, porszem vagyok, mondogatta ekkor, jelentéktelen apró kosz, árnyékban vagyok, homályban, sőt inkább én magam válok azzá. Kezei közben mindig remegni kezdtek, holtkórosnak érezte magát ilyenkor, sültbolondnak, de ez nem tudta megakadályozni abban, hogy megőrizze, dédelgesse tervét, sőt, csak egyre biztosabb lett benne. A törvény mindenkire vonatkozik, motyogta, de sosem merte elhinni.

Húsz évvel ezelőtt, amikor még kisfiú volt, azon a reggelen, amikor megjött a hír, a szülei összeomlottak, mindenki sírt, és minden szürke lett, akkor még talán bemesélhette magának, hogy egyfajta romantikus hősként igazságot tesz majd, de most, két évtized távlatából, ez már egyszerű kötelességgé enyhült, egy kővé dermedt álommá, ami nem hagyja élni, egy leselkedő árnyá az egyre jobban elfeketedő falon.

A csengő lágy dallammal szólt. Már-már azt mondta rá, hogy aranyos, de neki, különösen jelen helyzetben semmilyen rokonszenvet nem szabadott táplálnia a gyanúsítottal szemben. Az eljárásnak meghatározott rendje van, ő pedig, aki már régóta ezzel foglalkozik, most úgy mormogja magában az egyes részleteket, mint egy lámpalázás kezdő. Hiába, a nagy pillanatok előtt, mindig feszült lesz a dráma.

Egy szobalány ballagott ki. Lenge ruhában volt, rajta kis kék köténykével. Bizonyára melegebb van odabenn, gondolta. A főhadnagy gyorsan szemügyre vette őt. Tekintete végigpásztázta, alulról felfelé, feszes combjait, kilátszódo melleit, hosszú, szőkésbarna haját. Milyen fiatal, motyogta, ő nem tudhat semmiről.

- Várja önt, a gazdám? – kérdezte a lány vékony hangon, érződött, hogy szinte még gyerek.

Rozsdás hirtelen zavart lett. Eltelt pár másodperc mire képes volt megszólalni.

- Nem, de... Szóval én...

Elakadt. Hogyan mondja meg, hogy rendőr, és épp nyomoz? Nem ijeszthet rá már most, mert akkor oda a meglepetés, és összedől a terve. És pontosan mit is kéne közölnie a lánnyal, akinek láthatóan semmi köze ehhez az egészhez. Szerencséjére ő akaratlanul is kisegítette.

- Az álláshirdetésre jött?
- Igen... Úgy vélem...
- Fáradjon be.

A szobalány kinyitotta a kaput, és bekísérte Rozsdást a házba. Sosem látta még belülről. Valósággal elámult annak gazdag díszítésétől. Az antik bútorok, a régi festmények, szőnyegek és vázák, drágának tűnő porcelánok stb. Szédülni

kezdett, és megfájdult a feje. Szeme előtt már férgeket látott, összetaposott, vékony állatokat, és ragacos, undorító tetemeiket. Émelygett. Az illat, ami belengte az egész épületet, nem nagyon segített rajta. Úgy érezte, hányingere van, minden sejtje vészriadót fűjt, kifelé, nyílalt belé azonnal, mégis törtetett előre, úgy, ahogyan addig. A lány egy furcsa, sötét helyiségbe terelte, amiről azonban hamar kiderült, hogy dolgozószoba. Volt benne íróasztal egy régi székkal, könyvespolcok, rajtuk szinte évszázados por, fotelek, lámpák és egy paraván, ami mögött egy elkerített sarok volt. A lány mosolyogva tekintett oda, igaz csupán egyetlen pillanatra, ebből azonban a nyomozó rögtön leszűrhetette, hogy az nem akármilyen hely. Ismét végignézett kísérijén, alábbhagyott férfiúi érzései hirtelen felerősödtek, aztán, mikor a tulajra gondolt, minden elcsendesedett, majd a lány fiatalságára újból ráeszmélve, elfogta az undor. Mint a tivornyázó római császárok, gondolta, de nem mondta ki. Nem is tehetette, hisz szinte azonnal egyedül maradt.

- Mindjárt szólok neki – közölte a lány, aztán egy csábos vigyor kíséretében, kissé illegetve magát, távozott.

Rozsdás egyre magabiztosabb lett. Úgy érezte, az évek csak erősebbé tették, megérzései, ösztönei kitűnőek, képességei pedig jelentősen javultak. Már csak azt kellett kitalálnia, mit is mond majd ellenfelének, amint az belép az ajtón.

Erre pedig bőven volt ideje. Ahogy teltek-múltak a percek, páratlan ügyességgel tett rendet az elméjében. Kiszórt onnan minden mást, a reggeli jelentéseket, a másnapi kötelességeit, a tartozást, amit hó végéig meg kell adnia a főbérlónek, különben kiteszik, és úgy általában az összes apró morzsát, ami haszontalanul foglalta az agyában a tárhelyet. Szemlélete beszűkült, már csak ezt az egy ügyet látta, minden idegszálával erre készült rá, zsigereiben érezte a tényeket, a bizonyítékokat, valósággal átvedlett, ő lett az a hatalmas, megkerülhetetlen óriás, akitől rettegnek, akinek nem lehet hazudni, s aki tudja az illető összes titkát, s csak arra vár, hogy az lassan besétáljon a csapdába. Egy izzadságcsepp csúszott le a homlokán, ő pedig hagyta, mert ez volt a küzdelem jele, az első harsona.

Évek óta ezt csinálta már. Tudta, mikor mit kell tenni, érezte a fontos pillanatokat, a vérében volt már a szakma. Le sem tudta tagadni, hogy nyomozó, bárhova ment, mindenhol rájöttek. Nappal és éjjel, otthon és munkában, az ágyban és a zuhany alatt, mindenhol zsaru volt, s bár alkalmi barátai még a delíriumos percek kavalkádjában is felrötták neki, hogy csak az ügyekre gondol, és néha megjelenő, majd hamar eltűnő partnerei is ezt jelezték szótlanul extázisra szomjazó szemeik csalódottságával, ő valójában nem ügyekre gondolt, hanem az ügyre, konkrétan erre, mert számára minden más, amit eddig megoldott, amit eddig elrendezett csak e hatalmas, már-már kozmikus méretű élet-halál harc főpróbája volt. Mit bánta ő, ha megszólják azok, akiket sosem lát újra, ha balul sül el néhány éjszakai kaland, hisz mindent betemet majd a feledés homálya. Neki egyetlen célja van, s ha az utókor nem is, a magasságos Isten ez

alapján fogja megítélni. Legalábbis így hitte, és ebben, ha másban nem is, magabiztos volt, eltántoríthatatlan és konok.

Rázúduló érzelmeitől a kitáruló ajtó mentette meg. Ősellensége diadalmasan vonult be, biccentett egyet, aztán a biztonság kedvéért hangosan is köszönt, intett Rozsdásnak, hogy foglaljon helyet, majd maga is leült.

- Ön tehát az álláshirdetésre jött.

Itt elfogta a nyomozót egy a zsigeriből előbukkanó hidegség, minden érzések legvadabbika, ami nem rettegés, még csak nem is holmi kezdetleges félelem, nem, ez az önmagunkkal kapcsolatos kétely, a darabokra hulló individuum belső reszketése, amikor rádöbben, hogy minden támasza egyetlen pillanat alatt semmivé lett, s ilyenkor a saját létét is megkérdőjelezi. Rozsdás főhadnaggyal is ez történt. Izzadni kezdett, szemei idegesen figyelték a kiutat jelentő ajtót, lábai már mozdulni is akartak volna, amikor hirtelen visszatért belé a lélek, rendőr énje felülkerekedett a személyes érintettség okozta érzelmhullámon, és évtizedes tapasztalataira hagyatkozva ridegen kijelentette:

- Nem.

Ez az egy szó olyan erővel bír, amit nehéz lett volna csak úgy leírni. A szoba minden tárgya visszhangozta, minden apró porszem ezt suttozta, a levegő összes molekulája ezzel az egyetlen kijelentéssel foglalkozott, ami a díszes ház büszke tulaját is azonnal elbizonytalanította. Határozottságot sugalló szemei elbátortalanodtak, merev tekintete összetört, mint egy elejtett velencei tükör, tartása megváltozott, és egész testén, annak minden egyes apró részletén látszott, hogy nagyon meglepődött. Hirtelen nem is tudta, mit tegyen.

- Hisz ön azt mondta a szobalányomnak, hogy... - nem tudta befejezni, de ez a röpké közjáték azért arra jó volt, hogy felismerje saját sebezhetőségét, ami, révén, hogy kíméletlen üzletemberként az ilyesmi nem tesz jót neki, rögtön erőt adott neki, így aztán végül egy teljesen más mondatot szegezett a vendégéhez - Akkor mit akar?

Rozsdás, akiben már kezdett tudatosulni, hogy eljött a perc, aminek meg kell történnie, lám beteljesedik, éles szemeivel azonnal észrevette a kis megingást, és tudta, ezt nem a válasza okozta. Az ilyen kis hazudozókat ő, aki ráadásul most még hazai terepen is van, úgy szokta kihajítani, mint holmi szakadt szőnyeget. Ezt jelzi erélyes kérdése is, ám az előtte, mindössze pár tovatűnő másodpercet igénybe vevő megtorpanása azt sugallja, hogy felismerte, legalábbis az elméje leghátsó részei, a legrégebb emlékek, elfeledett információk tárházainak kusza rengetege tudja, ki ő, a rendőr pedig mindezek alapján meg volt győződve arról, hogy ellenfele most ösztönösen fél, legalábbis rossz előérzete lehet, ő pedig mindent megtesz majd, hogy beváltsa azt.

- A rendőrségtől vagyok, uram – mondta aztán, majd elővette az igazolványát, és stílusosan a férfi felé nyújtotta egy diadalmas mosoly kíséretében. Végül komótosan visszahelyezte a zsebébe.

- Hmm. Milyen ügyben?

Ártatlan kérdés. Vajon sejt valamit?

- *Abban* az ügyben.

A házigazda értetlenül nézett maga elé. Nem tudta hova tenni mindezt. Bejön hozzá egy alak, aki a hirdetésre jön, aztán mégse, kiderül róla, hogy rendőr, most meg mintha gúnyolná, gondolta.

- Kifejtené, kérem?

- Természetesen.

- Nos?

- Emlékszik arra a pár évvel ezelőtti incidensre, amikor a gyárában felrobbant az egyik alkatrész?

Rozsdás perverz kíváncsisággal, sóvárgó szemekkel figyelte, milyen hatást vált ki mindez ellenfeléből.

- Igen...- felelte az kissé bátortalanul, aztán hozzátette-, de kicsit régen volt már...

- Mondhatjuk, igen. Egészen pontosan húsz évvel ezelőtt.

- Felmerült valami ezzel kapcsolatban?

- Igen.

Az idősödő, kissé telt férfi összerezett. Őszes hajszálai mintha meglebbentek volna, kezeivel idegesen babrálni kezdett.

- Ööö... igen... Rágyújt?

Ezüst cigarettatartót nyújtott feléje.

- Nem, köszönöm.

Ő azért kivett egyet. Rozsdás diszkrétan megfigyelte persze ezt is, de most már kevésbé észrevétlenül. Hadd lássa csak a gyanúsított, hogy minden mozdulatát árgus szemekkel kíséri.

A láng a maga sárgás, vöröses, kékes színvilágával drámai fényjátékkal látta el a komor helyiség gengszterfilmbe illő atmoszféráját, majd megérintve a pusztulásra és végérvényes elillanásra ítélt cigarettát, pirosas fénypontot varázsolt a nyomozó elé. Egy erőtlen fújás és a reszkető kezek mozgása, vagy inkább mocorgása aztán olyan összhatást eredményezett, melynek köszönhetően ez a kis fény és hő sziget örökre kialudt, s csak zavartan kóválygó füstnyalábokat hagyott maga után, amik viszont összeolvadtak a kavargó dohányfüsttel, míg teljesen el nem tűntek.

Rozsdás elégedetten figyelte a történéseket. Egyelőre minden úgy alakult, ahogy tervezte. De vajon így is marad majd? Nem tudta. Azt azonban igen, s ehhez már számtalan kihallgatás tapasztalata társult, hogy ha ilyen jól áll, akkor folytatni kell, sőt, nem szabad enyhíteni a nyomást. Éppen ezért nem is hagyta, hogy ellenfele teljesen megnyugodjon a drága cigarettától.

- Szóval, ebben az ügyben nyomozok.

Az idősödő férfi, a helyszín, a díszlet és minden kiegészítő elem tulajdonosan érezte, hogy kezdenek kicsúszni a kezéből a dolgok, s ha nem akarja magát bűnösnek feltüntetni, akkor jobb, ha együtt játszik a nyomozóval.

- Értem. És megkérdezhetem, hogy miért?

Hamar rájött, hogy máris megszegte iménti elhatározását, hisz ez túl erős kérdés volt, de már nem lehetett visszakozni.

- Bizonyos körülmények miatt.

Rozsdás cinikusan mosolygott.

- De, ha jól tudom, ezt már akkor is kivizsgálták.
- No, igen, mivel van az ügyben egy halott...

Ezen a ponton a férfi arca elkomorult. Látszott rajta, hogy tudja, miről van szó, és azt is, hogy őt is régóta bántja ez a dolog. A rendőrt azonban ez nem hatotta meg. Ugyan mit számíthat a változtatni akarás a megváltoztathatatlannak?

- Az baleset volt... - rebegette a gyáros, aki, úgy tűnt, eljutott a mélypontra, Rozsdás pedig érezte, most kell támadnia.
- Ez nem olyan biztos. Nem érez felelősséget?
- Vádol valamivel?
- Csak beszélgetünk.

A levegőt, ha nem lenne mindez abszurd, késsel lehetett volna vágni, s ez ebben a pillanatban, pontosan ugyanígy, Rozsdás fején futott keresztül. El is képzelte, amint darabokra vágja a megkövült légek szakaszonként fojtva meg a vele szemben ülőt.

- Akkor nézzük az eseményeket! Aznap a délutáni órákban, egészen pontosan fél ötkor, az ön külvárosi gyárában, ne menjünk bele a részletekbe, ön úgyis tudja, miről van szó, a gyártószalag egyik egységénél a rosszul összeszerelt áramköri elem az ellenőrzése során egyszer csak szétrobbant, melynek során veszélyes vegyi anyagok szóródtak szét. Eddig ismerős?
- Nagyjából...
- Ezen sajnálatos esemény során a mindenfelé röpülő fémdarabok súlyosan megsebesítettek egy fiatal lányt, aki ezek után összeesett a fájdalomtól. Jól mondom?
- Jól...

Rozsdás minden mondatot kívülről tudott, előre betanulta már az egész szöveget, hisz húsz éve szerkesztgeti, csiszolgatja, próbálgatja éjjelente, a hűvös, álmatlan éjszakákon a tükör előtt. Nem volt azonban egyszerű kipróbálni a hangokat az ajkán, minden szó fájt neki. Ellenfele közben lesújtottan ült. Látszott rajta, hogy az emlékei gyöttrik, valami nagyobb és rettenetesebb kín, mint a nyomozó meséje.

- Ezt a szerencsétlen lányt a magukat mentő társai egyedül hagyták, szinte rátaposva menekültek, s így kis híján elvérzett, miközben a koszos, undorító padló ki tudja, milyen szennyeződéseitől elfertőződtek a sebei. Ebbe aztán pár nap múlva belehalt a kórházban.

Rozsdás kis hatásszünetet tartott, ügyelve arra, nehogy elsírja magát.

- Jól mondom...?

A házigazda erre már nem is felelt. Már-már úgy tűnt, teljesen összeomlik, amikor hirtelen felpattant a helyéről, komor, méltóságteljes arckifejezést erőltetett magára, és így szólt:

- Igen, de azt hiszem, itt be is fejezhetjük, uram. Nem vagyok köteles végighallgatni.

Rozsdás először meg sem hallotta mindezt, s magát a tényt, hogy ellenfele önbizalma kezdett visszatérni is csak később vette észre. A férfi közben megindult az ajtó felé.

- Ha nem vádol semmivel, kérem, távozzon. A szobalány majd kikíséri. Mindenesetre undorítónak tartom, hogy csellel jutott be, és azt sem hiszem el, hogy újranyitották volna az ügyet. Őszintén szólva nagyon gyanús ez nekem. Ha óhajt még valamit, hívja az ügyvédemet!

A gyáros gyors, szinte menekülésszerű léptekkel próbált kijutni a szobából, ám ezalatt a nyomozó is magához tért. Hangosan szólt rá, még időben.

- Csakhogy én nem fejeztem be, kérem!

A férfi megállt, ijedten visszafordult, és szemeiben kétségbe esés tükröződött.

- Nem tudok mást mondani erről, csak azt, hogy baleset volt – kezdte látszólag ösztönös magyarázkodását -, a rendőrök is ezt mondták.

A nyomozó komor tekintete arra ösztönözte, hogy, feladva iménti keménységét, tovább folytassa a vallomását.

- Higgye el, azóta is folyton eszembe jut. Megfizettem a hiányosságokért is, hatalmas bírságot kaptunk a padló állapota miatt, és azóta évente van tréning a dolgozóknak, ahol elmondják nekik, mit tegyenek hasonló helyzetben, hogy ne forduljon elő még egyszer mindez. Tanulnak elsősegélyt, fegyelmezett menekülési módokat és minden egyebet.

Itt egyre erősödött a hangja, szinte már kiabált. Egész alakja szánalmasnak tetszett, szó szerint megöregedett ezalatt a röpke pár perc alatt. Zihálva folytatta:

- Sokszor álmodom ezzel, rémálmaim vannak, úgyhogy én is szenvedek, higgye el! Lehetetlenség ettől szabadulni, de kérem, az Isten szerelmére, ne hánytorgassa ezt most fel.

Rozsdás szótlánul hallgatta a kifakadását. Már nem is várta, hogy megtörténik, pedig végig ezt akarta elérni. Amikor elindult kifelé a szobából, egy pillanatra megállt benne az ütő. Félt, hogy kimegy, eltűnik, sosem látja többet, és akkor sikertelen lesz ez a hosszú ideje tervezgetett látogatás. Nem a felettesei számonkérésétől rettegett, azt így is megkapja majd, hanem a kudarcától, ami kísértette, attól, hogy élete új, és immár egyetlen célja szertefoszlik, belevész a globális közönybe. Most azonban elégedett volt. Mérhetetlen boldogságot érzett, ami jobban átjárta, mint a káröröm. Merthogy ez nem az volt, annál több, tisztább és igazibb. Ez évtizedek szenvedéseinek diadalmas tetőpontja, a, ha úgy tetszik, végső leszámolás.

A nyomozó arcán aprócska mosoly jelent meg, s ez a kis mimika többet jelentett számára minden másnál. Ez volt az ő igazi koszorúja arra a bizonyos régi, már sokak által elfeledett sírra.

Ellenfele azonban csak nem hagyta abba, és Rozsdás, bár nem hitte, hogy lesz ilyen, kezdte megsajnálni. Haragja mérséklődött, tekintete enyhült. Egész barátságos érzelmek jelentek meg a szemében, ami az időközben lassan visszasétáló gyárost is lágyabbá, s talán kissé nyugodtabbá tette.

- Ne haragudjon, hogy megkérdem – szólalt meg végül már szinte mindennapos hanglétessel -, de miért érdekli ez önt annyira?

Rozsdás itt összerezzent. Tudta, érezte, hogy eljön ez a perc, amikor mindent tisztázni kell, de nem hitte, hogy ilyen nehéz lesz.

A nyomozó hosszasan keresgélte a szavakat, miközben ellenfele leült, és a mellkasát dörzsölte. Látszott rajta, hogy az iménti érzelemvihar nagyon megviselte, nagyokat fújtatott, arca kicsit eltorzult, mintha fájdalmai lettek volna.

- A lány, tudja...

Rozsdás egyszerűen képtelen volt kimondani, mintha valami nagy és súlyos titok lenne, holott már minden eldőlt, visszafordíthatatlanul egy bizonyos vágányra terelődött már azzal, hogy belépett az ajtón. Ki kellett ejteni azokat a szavakat, most már le kellett zárnia ezt az egyre különösebbé váló beszélgetést.

A gyáros közben láthatólag egyre rosszabbul lett, de nem mert szólni. Üzleti birodalmának, családjának és otthonának kíméletlen ura szenvedett. Fizikai és lelki terhektől, fájdalmaktól és emlékektől, egy örökéé temetni próbált felelősségtudat nyomasztó szembesítésétől s a mellkasának egyre durvább szorításától, de csendben tűrte. Félt, életében először komolyan rettegett, még pedig attól, hogy a vádlójával kialakulóban lévő törekeny jó viszony eltűnhet, s akkor őt, a múlt kísértetét utoléri a bűnök, és felemészti a lelkiismerete.

Rozsdás sem volt túl jól. Folyt róla a víz, teste remegni kezdett, nem merte megtenni az utolsó lépést, az ellenfél totális megsemmisítésének, s egyszersmind saját vádlói legitimitásának jelképét. A két férfi tehát némán szenvedett egy feszült levegőjű teremben, s egyik sem vette észre, hogy a másiknak valami baja van. Teltek a percek, a szűrés erősödött, ahogy a kétely is, a fájdalom átterjedt a hátra, a remegés a kézre, de a csend megmaradt, és egyre nyomasztóbbá vált.

- Szóval a lány... - erőlködött a nyomozó, de nem tudta befejezni.

A gyáros tekintete halványodni kezdett, és mindketten úgy érezték, mintha forogni kezdene a helyiség, a tárgyak keringőznének, az atomok a füleik mellett süvíténének el, s már-már hallani is vélték, ahogy cikáznak a levegőben.

- A lány...

Minden haladt a sors drámai végkifejlete felé, megállíthatatlanul, amikor végül, váratlanul elhangzott az a bizonyos mondat.

- A nővérem volt...

Rozsdás olyan erővel préselte ki magából ezt a három szót, mintha malomkövet kellett volna felemelnie, majd teljesen magába roskadt. A vádlott felállt,

szótlanul a szemébe nézett, s tekintetében túlvilági nyugalom tükröződött, mintha tudta volna, mi következik, s csak az ítéletet várta volna. Felnyögött, aztán összeesett. Hatalmas puffanás hallatszott.

A zajra berohant a szobalány, fiatalos arcán dermesztő rémület tükröződött, kíváncsian úgy tűnt, hirtelen haláli fátylat öltött.

- Istenem, a szíve! – sikoltozta.

Rozsdás félelmetes nyugalommal fordította arra a fejét, ahol a test feküdt. Az a biológiai konstrukció, ami már nem volt más csak egy ki nem mondott ítélet végrehajtásának keserű bizonyítéka.

- Miről beszéltek? Mi dühítette fel? Teszik tudni, ha ideges... - folytatta. Szavaira csak a lassan oldódó feszült légkör felelt, ahogy végignyúlt a termen.

- Nem látta, hogy... nem szólt önnek...

Tehetetlenül állt, és bámult. Úgy fecsegett, mintha az ebben a helyzetben a világ legtermészetesebb dolga lett volna. A gazdája azonban még élt. Szempillái néha-néha meglebbentek, s valamilyen elfojtott nyöszörgést hallatott. Rozsdás látta és hallotta mindezt. Némán, szinte kövé dermedve figyelte.

Pár pillanat múlva a szobalány mondhatni kijózanodott, és azonnal beléhasított az ösztönös az az érzés, ami kimondatta vele:

- Hozok segítséget...

A nyomozó ekkor megmozdult. Merev ajkai résnyire kinyílódtak, most először szólalt meg az esés óta:

- Várjon...

Hangja nyers volt és kemény. Egy ellentmondást nem tűrő utasítás volt ez, amiből a kétségbeesett szobalány csak annyit szűr le, hogy még nem rohanhat a telefonhoz. Nem tudta, miért, de nem is kérdezte, ahogy utána sem, igaz már nem is kellett. A mélyfekete pillák ugyanis szintén megmerevedtek, s a hörgést elnyelte egy feloldhatatlan, mindent elborító csönd.

- Most mehet... - jelentette ki ekkor lágyan Rozsdás, s miközben a lány lélekszakadva rohant ki a szobából, ő megkönnyebbült, lekerült róla egy súlyos teher, és már úgy érezte minden hiánytalan, minden bevégeztetett.

A hirtelen rátelepedő magányban azonban mérhetetlen üresség kezdte rágni, marcangolni testét, amitől végül halkán, drámaian sírva fakadt.

A vadon fia

Későre jár, már látom, ezt mindenki észreveszi, akik az életet, mint a létezés kijelölt időtartamát szemlélik, mert ők könnyen felfedezhetik annak a jeleit, hogy valami elmúlt, más pedig múlni látszik, azok viszont, akik csak tengődnek, tudattalanul eveznek lefelé egy hatalmas folyón, s talán még a fel-felbukkanó örvényektől sem félnek, ők nem észlelhetik, azt, amit én, nem lehetnek birtokában olyan kincsnek, már ha annak lehet nevezni, mint jómagam, aki megtapasztaltam a rosszat, minden mennyiségben; az ilyen embereknek egyetlen igazán értékes tulajdonuk marad: az életük, s éppen ezért sokszor már attól is szabadulnának; éppen ez kerülget engem is, ez a kórság, ez a mindent felemészítő poklosság, ami megbillogozza esendő testemet; és ez kényszerít arra, hogy felismerjem, és fennen hangoztassam: későre jár, olyan napszakban vagyunk, ahonnan már nem lehet visszatérni korábbi periódusokba, ahol már nem kendőzhetjük új célokkal az idő kegyetlen múlását, ez a végső és visszafordíthatatlan megsemmisülés kezdete, a totális redukcióé, ami nem gyengül majd, csak gyengít, mígnem teljesen eltünteti a maradék csonkokat is;

mert ez vár mindenkire,

és az elkerülhetetlenség komor ítéletét mutatja felénk, egy sötét és kikerülhetetlen jövőképet; amit az olyan nincstelenek, mint én, már ezerszer megtapasztalhattak, s melynek utolsó, mondhatni apokaliptikus zárójelenetét úgy vágyják, mint egy új, egy felszabadító messiás érkezését;

későre jár, mondtam már akkor is, azon a kellemes, bár számomra határozottan nem az volt, őszi napon, amikor először léptem át az erdő és az aszfalozott műút titokzatos, több ezer év civilizációs örökségével felvértezett határát, s végleg elhatároztam, itt szeretnék élni; ez egy olyan földöntúli érzést nyújtott akkor, abban az amúgy nagyon is felkavaró, és gyászos percben, amikor a felejtés igényével, a teljes megsemmisülés vágyával, egyszerűen csak el akartam tűnni, köddé akartam válni, mint holmi évszázados kísértet egy ódon kastély kies folyosóján, akit megérint az élet kozmikus jele, a világosság; csakhogy nekem rá kellett ébrednem, minthogy az éji állatok szakavatott ismerői is tudják, hogy nem csak a fény képes éltetni, s ahogy a tengerek mélyén a zordon sötétségben rejtőző élőlények is képesek e nélkül megélni, úgy kikövetkeztethető, a létezésnek éppúgy része a számunkra beláthatatlan feketeség; ezt én akkor, azon a borzalmas héten fogtam fel, amikor egyszeriben engem is elért a sötét, mint a szellemet a hajnali fény, és riadtan, menekülve önnön halandóságom kíméletlen bizonyítékai elől, a rejtekhelyek számán és milyenségén kezdtem el gondolkodni; ez azonban nem ilyen egyszerű, s erre hamar rá kellett ébrednem;

későre jár, állapítottam meg, amikor az első estén, kicsinyke hátizsákomat letéve először észleltem az, úgyszólván emberi világon kívüli este csodálatos fenségét; ez más volt, mint az addigiak, nem csupán azért, mert a megszokott komfortzónámon kívül esett, hanem azért is, mert immár én magam is feladtam minden emberi tulajdonságomat, s szinte állatként, az erdő egy természetes részeként álltam ott, azon a bizonyos estén, azon a bizonyos tisztáson, amikor az utolsó napsugarak kezdtek beszűrődni a lombok résein át, és az alkony rózsaszín tengere árasztotta el a felettem feltáruló hatalmas vásznat;

későre járt;

határozottan ezt éreztem, sőt tudtam is, lelkeimmel, az engem ért felfoghatatlan veszteség, s annak kíméletlen önpusztító hatásai miatt, ami elindította számomra azt a bizonyos totális redukciót, és természetesen a látott és hallott jelek révén már csonkuló, és az alapvető ösztönök szintjére, a tudatlan létfenntartás érzéketlen tengődéséig lesüllyedt elmémmel is;

az, hogy a vissza a természethez hangzatos elvét valaki ennyire nem tudja napjainkban megvalósítani, fel sem ötlött bennem, úgyszólván figyelmen kívül hagytam a kudarcnak még a legkisebb jeleit is; én el akartam tűnni, fel akartam szívódni a világ hatalmas szövetében, hogy minden és mindenki elfelejtsen, s egyúttal talán én magam is elfelejthessek mindent, ami ért, és ami kínozott; az erdő, a természet, biztos menedéknek tűnt, ám rögtön az első estén szembesülnöm kellett bizonyos kényelmi kritériumokkal, mint például az alvás helye, vagy éppen az étkezés minél egyszerűbb megoldása; tudtam, hogy otthonról hozott sátram, és az a pár napig elegendő hideg élelem, amit kényszerű és indulatos kirohanásom előtt talán az utolsó ésszerű cselekedetemként még elpakoltam, nem sokáig fog tartani; világossá vált előttem, hogy itt most sokkal többről van szó, mint egy piknikezés, amire anno sokat jártam *velük*, ez egy teljes és végleges átváltás, az életmódom s egyben életfelfogásom, ha ugyan még akarok élni, már pedig nem szándékoztam sokáig, totális átalakítása, ha úgy tetszik átkonvertálása egy másik, talán nehezebben, de más szempontból minden bizonnyal egyszerűbben élhető struktúrára; ennek érdekében elhatároztam, hogy már másnap feljebb megyek majd a hegyekben, mert régi túráinkról emlékeztem rá, hogy valahol fenn, a kilátó utáni sziklás rész egy elrejtett zugában, ahol maximum a legkitartóbb hegymászók szoktak időről időre megjelenni, és ők is inkább a csúcs felé tartó útjuk egy rövidke állomásaként, szóval arra van egy kisebb mélyedés, amit a barlangászok elkerülnek, hisz meglehetősen kicsi és unalmas, számomra azonban tökéletes lenne, legalábbis így véltem, s mint később megtudtam, nem is kellett csalódnom, ott aztán végül kényelmes és nyugodt helyre leltem önkéntes száműzetésemhez, ami immár nagyon hasonlított az egykori remeték ájtatos létformájához, azonban ez engem, mint

összetört és immár mindennel hadban álló személyt, illetve ekkor már csupán biológiai egységet, ez korántsem érintett; ami viszont a másik problémát illette, meg kellett tanulnom túlélni a vadonban, azaz legyőzve civilizáltságomat, valahogy visszaszokni az erdei élethez; ezen azonban akkor este már nem gondolkodtam, hisz

későre járt,

és inkább megettem az egyik szendvicsemet, ami meglehetősen puritán éteknek bizonyult, hisz nem sok mindent tudtam futtában beletenni, majd elhelyezkedtem a felvert sátorban, és megpróbáltam aludni, ami már nehezebb ügy volt; bármit próbáltam ugyanis, mindig csak *őket* láttam magam előtt, ködbefoszló arcukat, a szemiekben ülő halvány riadalmat, a semmivé válás titkos misztériumát és, bármennyire önzőség is, az én gyászomat, az én mérhetetlen bánatomat, ami felülmúlt mindent, az elmúlás kegyetlenségét, a sors keserű végszavát, és a realitás lenyomatait is, a mentőket, a szirénát és a telefont, ami akkor, avval az édes, kedves csilingeléssel gyűlöltette meg magát velem, mert nem tudta előre jelezni a szörnyűséget; mindent elborító fájdalom önzőség volt, nem tagadhattam, hisz hiába történt velük az, ami, valahol mélyen bennem az elvesztésük csak úgy volt értelmezhető, hogy én, igen én vagyok az, aki elveszti őket, nekem kell megbirkóznom mindavval a kinnal, ami ezzel együtt jár, és ez, vagyis, hogy a szoros kapcsolat, a nevezzük így, hisz kristály tisztán az volt, szeretet révén, ami az ő tragédiájuk volt, immár az enyém lett, s ha az enyém, akkor abban törvényszerűen nekem kell rejtőznöm, ez a kegyetlen felismerés vezetett el ahhoz a másikhöz, hogy lássam, önző voltam, gyáva és önsajnáló;

egy nappal korábban, amikor az üres otthon keserűségét érezve, ami már szó szerint fojtogatott, szóval abban az irreális környezetben, ahol lépten-nyomon ráeszméltem arra, hogy mindent el vesztettem, amit a legfontosabbnak hittem, amit a saját, nyomorult életem elé helyeztem, egyszeriben eltűnt, akkor, abban az élet és halál közti állapotban, amit csak a gyász önmarcangoló kínjait átélők érthetnek meg, szóval akkor és ott döntöttem úgy, hogy nem!

nekem már későre jár;

én már csak elveszni szeretnék, utánuk menni, megérteni, hogy miért történt, és átérezni az okot, amikor már csak az oly nagyon keresett megnyugvás egyre távolodó délibábját akartam megragadni, akkor és ott, határoztam úgy, hogy szellemi vágyaimat fizikai testbe öltöm, és mindent hátrahagyva elmegyek; itt ezen a ponton éreztem az individuum mérhetetlen hatalmát, a szabad akarataknak nevezett biológiai vagy teológiai lehetőséget, ami választani enged, bár nagyon úgy tűnt, hogy csak igen és igen közt, hisz a körülmények azt engedték láttatni,

a mindenség tölem erre a reakcióra számított, erre a pusztító és végleges elhatározásra, aminek kozmikus ereje már-már hiteltelennek tűnik, hisz önnön életemről dönt, de alapjában véve semmilyen hatással sincs a világ történéseire; összepakoltam hát, és elindultam; úgy véltem, mindent elhoztam magammal; csak egy dolog miatt keseregtem nagyon, ez azonban hamar megváltozott, hogy minden fényképet, minden vizuális formában megőrzött emléket otthon hagytam; erre azért volt szükség, mert így a saját emlékeimre hagyatkozhattam, egészen addig, amíg még tartanak, ha pedig már végleg felszívódnak, na akkor, s ezt külön fájdalom volt az indulás percében végiggondolni, akkor fogok teljesen megszabadulni a rám nehezedő pokoli úrtól;

végigsétáltam tehát a városka főutcáján, szerencsére nem találkoztam senkivel, nagyon féltem ugyanis, hogy lebeszélnének róla, ha megtudnák, mire készülök; az nem bántott volna, ha megjegyzik, még ki sem hűlt a családja teteme, de már kirándulni megy, vagy bármi hasonlót, mert ez már engem nem érintett volna; kimentem a parkba, nemes egyszerűséggel azért, mert útba esett, ahol két évtizede megismertük egymást, ahol az első randevún szerencsésen leöntöttem valamilyen szörppel, már nem is emlékszem, csak arra, hogy piknikeztünk, aztán ott csókolóztunk először, még a számban érzem édes ízét, aztán az is ott történt, hogy az a vén éjjeli őr kis híján rajtakapott minket szeretkezés közben; nem tudtam sírni, furcsa volt, de nem ment; ahogy tovább haladtam, ráleltem arra a pontra is, ahol reszkető alakom, mint egy regénybeli figura, előre megírt és megtanult, majd természetesen szerencsésen elfelejtett szöveget felidézve mormogta a bűvös szavakat, kezében azzal a gyűrűvel, amire hónapok óta spórolt, s amit már megvételekor, a nagy izgalom hevében rögtön el is hagyott, és a fél utca segítségével talált rá hajnali kettőkor az udvaron a zseblámpák fényözönében, vagyis arra a pontra, ahol ő, mivel ablakából látta az eseményeket, már pontosan tudta mi következik, így arcán ragyogott az öröm, szóval arra a helyre, ahol végül eldőlt a későbbi sorsunk; itt megfordultam, visszatekintettem a nagy, klasszicista templomra, ahol a pap belekeveredett a nevekbe, s ahol az örömtől és vörösbortól részeg sógorom lehányta a lépcsőt, majd mélységes bánattal a szívemben továbbhaladtam;

későre jár, mondhattam volna már akkor is, látva a toronyóra jelzését, de nem tettem, kábán vonultam tovább, mint a kivégzésükre váró reménytelen rabok, s csak akkor álltam meg, amikor a hídon átkelve megpillantottam a kacsákat; az első szó, amit kimondott, szintén ez volt, kacsá, mennyire örültem neki, azonnal hazarohantunk, és közöltük otthon, hogy megszólalt az én kicsi kincsem, aztán persze napokig nem volt hajlandó bármit is mondani, s mikor már mindenki azt hitte, képzelődöm, elismételte; ott történt ez is, nem az iskolánál, nem a kanyargós hegyvidéki úton, nem, pont ott, ahol a legjobban belátható az út, ahol addig soha semmi nem történt, talán éppen ezért; vagy a postás részeges fia miatt, aki akkor kivételesen még be is tépett, és magát szuperhősnek képzelve

repült át hegyen-völgyön, s még azt sem vette észre, hogy már az árokban van; arra is csak később jött rá, hogy mit tett, de arra persze már késő volt; nem sokkal később találkoztam kirándulókkal, környékbeli erdészekkel, s így tudtam meg, hogy elítélték, a börtönben megerősszakolták, de bánom is én; semmi sem képes neki visszaadni azt, amit nekünk okozott; nem is olyan régen, mikor amiatt az idióta Jóska miatt, akinek én a lelkére kötöttem, mikor errefelé császkálva meglátott, hogy aztán senkinek egy szót se, meg hogy tegyen úgy, mint azok, akik már láttak itt, elhintette odalent, hogy én igenis élek, nem kell már keresni, szóval akkor, nem sokkal az engem meggyőzni kívánó emberek után felbukkant itt a postás úr, igaz kicsit megvénülve, és sírva fejtegette, hogy a fia mennyire megbánta; én akkor azt feleltem, hogy elhiszem, és meg is bocsátok, de azzal nem ér semmit, én pedig főleg nem; ha hisz Istenben neki esdekeljen, engem meg hagyjanak mind a ketten békén; azt ráhagytam, hogy ez az eset őt is tönkretette, de arra, hogy ő érti, min, megyek át, csak kifakadni tudtam <Dehogyan érti! *Meghaltak*, hallja?! *Meghaltak!* És ezen semmi nem tud változtatni>; ekkor elsírtam magam, és azonnal elküldtem őt a kurva anyjába, hogy aztán vissza se térjen, nem is tette; akkor tehát, amikor ott álltam, és néztem a helyet, ahol az autó az árokba borult, ahol az én drágaságaim feküdtek, véresen, eszméletlenül, s ahol a mentősek hiába próbáltak segíteni rajtuk, abban percben sem történt semmi, nem tudtam sírni, s még nem sejtettem, mi lesz akkor, azon a bizonyos találkozáskor, csak menekülni akartam, messzire; kisértáram tehát a táblán túlra, ahol már hivatalosan is véget ért a település, még egyszer visszaneéztem rá, éveket átölelő boldogságunk színpadára, az egyedi és felülmúlhatatlan díszletre, aztán átlépve az erdő és az aszfaltozott műút titokzatos határát, belevetettem magam az önsanyargatásba; mert, hogy ez lett a vége, de ezt akkor még nem tudhattam, csak vártam az első estét, amikor is tehát végiggondolva mindezt, még mindig nem sikerült elaludnom s ekkor, gyengeségem tudatában, hogy sem meghalni, sem emlékezni, de még elmenekülni sem vagyok igazán képes, szóval ezt belátva, mint később rájöttem, szintén önző módon, saját, gyűlölt gyengeségemet bizonyítva, elsírtam magam, és ez a zokogás aztán annyira kimerített, hogy álomba zuhantam;

ez az elalvási módszer viszont sokáig nagyon hasznos maradt, egészen konkrétan addig, amíg rá nem jöttem, hogy az élet bizony megy tovább, s hogy noha itt, ahol nem az ismerős környezet vesz körül, talán egy kicsivel könnyebb, ugyanúgy választanom kellett a fennmaradás és a halál között; mivel pedig az utolsót immár, a szecesszióm estéjének élménye után gyávaságnak, mi több árulásnak éreztem, kényszeredetten az első mellett határoztam;

ez aztán, még ha nem is ennyire tudatosan, már rögtön a második reggelen érvényesült, amikor valóban sikerült eljutnom ahhoz a bizonyos barlanghoz, mivel azonban észleltem, hogy csekély ételkészletem jelentősen apadni kezdett, már akkor, kezdett körvonalazódni bennem egyfajta túlélési stratégia, ami azért,

valljuk be, némileg ironikusnak tűnhet, ismerve az eredeti célomat; életem tartóoszlopának, felnőtté válásom és utógondozói ösztöneim céljainak és kincseinek megsemmisülésével, alapvető biológiai kódjaim semmivé válásával ugyanis úgy éreztem, tulajdonképpen én is meghaltam, vagyis az én, ami akkor volt, s ami lényegében azóta is tart, már egy másik személy, csakúgy, mint a felnőtté válás előtti, gyermek énem, bár határozottan úgy véltem, s onnantól kezdve ez meggyőződésemmé vált, hogy jelen állapotom, inkább hasonlít a kémiai anyagok egy sajátos masszájának megnevezésre, mint az emberi élet felmagasztosító fogalmára; ez a semmivé válás, ez a fogalmi kavalkád és az ezekkel éles ellentétben álló túlélési kényszerem, mert inkább kötelesség volt, mint ösztönös érdek, szóval ezek hozták létre azt az ént, ami azóta vagyok, s aminek egyetlen vágya az újraegyesítés, megmaradt lelkét, testének csonkját egyesíteni a régi boldogsággal, ami valójában az elvesztett családtagokkal való találkozást jelentette; ez eredményezte nálam, hogy én, aki világ életemben logikus és meglehetősen materialista ember voltam, aki a felvilágosodás emberi nagyságát, a ratio győzelmét hangoztattam az elképzelt titkok kósza ármányai felett, szóval én, mármint ez az új valami, meglehetősen mélyen kezdett hinni, vagy sokkal inkább kétségbeesetten reménykedni egy esetleges túlvilágban, különösen az erdőben töltött napok számának növekedésével; ez persze érdekes szituációt eredményezett: ha a régi énemmel akartam egyesülni, de úgy, hogy közben az új hitének, vágyainak, erős sóvárgásainak megvalósításával érem el azt, akkor valami nagyon nem fog stimmelni, összezavarodik az amúgy sem éppen tiszta szerkezet, és akkor nem *őket*, hanem önmagammat árulom el; kezdett tehát felvetődni bennem, hogy menekülésem valójában teljes kétségbeesés, egy még nagyobb, ezúttal azonban örök labirintus kezdete, s így a kiút csak kósza álom;

ennek ellenére az első hetek viszonylagos nyugalomban teltek; a baj akkor kezdődött, amikor a kételyek felerősödtek, az emlékek pedig, ahelyett, hogy gyengülni kezdtek volna, épp, hogy kitisztultak; nem tudtam már milyen volt gyermekkorom tipikus karácsonya, nem voltam képes felidézni egykori iskolámat, barátaimat, de még a szüleimet sem, akik több száz kilométerre laktak tőlünk, s bár a tragédia hírére azonnal elutaztak, én nem álltam szóba velük, ahogy senki mással sem foglalkoztam, magamba burkolózva ültem, egészen a temetésig; ők akkor hazautaztak, mondván, bizonyára egyedül szeretnék lenni, s bár anyósomék minden áron segíteni akartak, őket is sikerült meggyőzőnöm, hogy egy hétre hagyjanak magamra; ez volt az a keserves hét nap, amikor mérhetetlenné vált a magány és az üresség, s melynek egyik délutánján szó nélkül összepakoltam, és távoztam; nem tudtam tehát felidézni az azóta már engem is gyászoló szüleimet, egykori énem vidám éveit, semmit, csupán azt a percet, amikor csengetett a rendőr, majd az ajtónyitás után közölte a hírt, uram, sajnálattal tudatom, hogy a felesége és a lánya közlekedési balesetben elhunyt, és minden istenverte dologra, ami azóta történt; erősödtek tehát a kételyek és

állandóvá, megkerülhetetlenné váltak az emlékek, amiktől szabadulni akartam; ebben a zavart és borzalmas időszakban jelentek meg az első, váratlan látogatók;

nem mondom, hogy a mindenféle bogyók és füvek rágcsálása jó hatással lett volna rám, és el kezdtem azon is gondolkodni, hogy mégis mit fogok enni, ha beköszönt a tél, vagy legalábbis ritkulnak a fogyasztásra alkalmas természeti kincsek, mindenesetre nem volt okom panaszra; csak szellemi-filozófiai téren akadtak, ám annál sokkalta jelentősebb problémáim; ezt pedig csak nehezítette, hogy néhány kiránduló rendre felbukkant, azzal a nem titkolt céllal, hogy még utoljára élvezze az őszi természet kincseit, nekem pedig állandóan bujkálnom kellett előlük; ez persze csak addig tartott, amíg egy-egy erdész meg nem látott, s hogy elejét vegyék a kísértetekről szóló legendáknak, úgy vélték, itt az ideje tisztázni a barlangban lakó rejtélyes alak kilétét;

ekkor találkoztam hetek óta először szemtől szembe emberrel;

amikor megláttam, ijedten hátrálni kezdtem, mint egy állat, befészkeltem magam a sziklamélyedés sarkába, és idegesen reszketni kezdtem, csak percek múltán éledtem fel, s mondtam magamnak, hisz te is ember vagy, legalábbis az voltál, néhány kósza hét nem okozhat ekkora átalakulást; pedig okozott; mivel addig nem beszéltem hangosan, most felettébb nehezemre esett megszólalni; a lassan induló beszélgetések kezdeti szakaszaira most nem térnék ki, ahogy arra sem, lényegében mi történt az első túrázók és az elszánt erdészek megjelenése között, valamint a titokzatos sosem-látott lényről szóló kocsmai történeteket is mellőzném, amiket aztán jótékonyan befedett az alkohol mámoros feledése; a lényeg az, hogy hirtelen jött társaságomtól megtudtam, igen komolyan nyomoztak az eltűnésem ügyében, a családom, már ami maradt belőle, s ezt életem azon szakaszáról szóló emlékeim teljes hiányában nehezen értettem meg, pedig már nagyon aggódott értem, egyenesen úgy vélték, öngyilkos lettem valahol; ez egyenesen felháborított; miből gondolták, hogy ennyire gyáva vagyok, hogy ilyen közönséges és egyszerű módját választom önpusztító folyamataimnak; dühömet aztán egy lassanként elötörő feleszmélés váltotta; aggódnak értem?; keresnek?; itt ismét az önzőség érzése kerített hatalmába, az a mindent elborító nyomás a mellkasomon, amely azt sugallta, az árulástól való félelmemben mégiscsak elárultam valakiket, teljes visszavonulásom pedig kivitelezhetetlen más, visszahúzó erők miatt; ki vagyok én ugyanis ahhoz, hogy megfosszam magamat azoktól, akik szeretnek?; ki vagyok én ahhoz, hogy ugyanazt a fájdalmat adjam másnak, mint, ami engem gyötör, pusztán azért, mert önnön tragédiámra koncentráltam, bár az valójában a feleségem és a gyermekem tragédiája, ami fájdalommban összeolvadt velem, az egész lényemmel, és belülről bontott fel elemeimre, hogy aztán megkezdje elpusztításomat; csak hogy úgy tűnik sosem lesz képes befejezni azt, mert én is valakiknek a gyermeke vagyok, azoknak, akiknek az én létem jelenti a biológiai

és erkölcsi beteljesülést, a továbbadás csodáját, akik abban látják életük értelmét, hogy engem, mint az ő létük és emléküik továbbvivőjét felneveltek, s számukra az én elvesztésem egyenlő az én fájdalmammal;

nem tudunk úgy szenvedni, hogy az másoknak ne fájjon? kérdeztem ekkor magamban, majd tanácsstalanságomat látva az egyik erdész, aki anno, még önkéntes száműzetésem előtt, amolyan távoli barát volt, elmondta, a rendőrség is keresett, de a másik irányban, nem feltételezték, hogy erre indultam, úgy vélték, a szakadékba vetettem magamat; ekkor már kimondottan zavart, hogy mindenki úgy hitte, elsődleges és végleges reakcióm az öngyilkosság lesz; tényleg ilyenek ismertek?; önvizsgálatom eredménye az lett, hogy át kellett értékelnem a kivonulásomat, azaz, már nem megoldásnak, sokkal inkább büntetésnek véltem, azért, mert másoknak fájdalmat és indokolatlan gondot okoztam, és azért, mert túl gyenge voltam ahhoz, hogy elviseljem azt, amint az élet szóttanul továbbhalad, és persze azért is, mert ahhoz viszont erős voltam, hogy én személy szerint életben maradjak, még ha a lelkem, s ezt még mindig rendíthetetlenül hittem, meg is halt, *velük, azon a napon*;

későre járt, amikor az erdészek elmentek, és persze nagyon nehéz volt meggyőzni őket arról, hogy nem, én nem akarok visszamenni, igaz, ők nem adták fel, minden áron segíteni akartak; ez amúgy nem volt rossz dolog; rájöttem ugyanis, hogy hivatlan vendégeimből, ha úgy tetszik, zaklatóimból, hasznot is húzhatok; az erdészek, akiket nyomtatékosan megkértem arra, hogy ne említsék senkinek, megtaláltak, s a holttestemre, mert értesüléseim szerint már csak azt keresték, szóval az arra irányuló kutatásokat lehetőség szerint tetszőleges indokkal tereljék el ebből a térségből, tehát ezek az erdészek időnként, amikor felmerészkedtek idáig, hoztak ételt és italt, valamint, mivel a magammal hozott pléd éjjelente már hideg lett volna egy melegebb takarót is;

az italellátásomról amúgy még nem ejtettem szót; volt a barlangtól nem messze egy meglehetősen tiszta forrás, némileg emiatt jártak arra a túrázók is, akikről egyébiránt érthetetlen módon kissé elfeledkeztem, amikor arról elmélkedtem, hogy a sziklamászók csak megállnak itt, a barlangászok pedig érdektelennek találják azt, így maximum nagyon kevés emberrel kell számolnom arrafelé, szóval ez, az egyébként kissé nehezen megközelíthető forrás számított az egyetlen vízforrásomnak, így elég edzetté tett az, hogy naponta fel kellett odáig másznom, hogy megtöltssem, a még remeteségem kezdetekor magammal hozott két darab kétliteres üvegemet; nem melleleg ott is mosakodtam, amíg el nem kezdett hűlni az idő, s ekkor már kimondottan zavarni kezdett az, úgymond koszosságom, és az a különös bűz, ami körülöttem terjengett, s amit, ha megvolt addig is, egészen odáig valamiért nem éreztem; nem tudtam, hogy vajon az egyre növekvő kudarcélményem, az emberi gondolkodás- és érzésvilágba visszarántó büntudatom vagy éppen a hátrahagyottakról kapott hírek okozzák-e

azt, hogy hirtelenjében előbukkan belőlem az, amit már elveszettnek, jobban mondva, legyőzöttnek hittem, azaz a civilizáltságom, a történelmi alapokon nyugvó kulturális vértetem, ami most, mint egyfajta sértett kisgyerek, nyüstöl, hajszol vissza az emberekhez; nem tudtam mire vélni, ráadásul, továbbra is éreztem, hogy

későre jár,

de már korántsem az életem, sokkal inkább valami más dolog tekintetében, amit nem tudtam közelebbről meghatározni; ekkor ragadott el először, hetek egyedülléte után a félelem;

a vadon és a meglehetősen primitív élet kezdetben nem zavart, és nem is ijesztett meg, ekkor azonban már valami át vagy inkább visszaalakulóban volt bennem, egyre inkább azt éreztem, hogy haza kell térnem, s mintha az erdő is ki akart volna vetni magából; egyre hidegebb lett, napról-napra romlottak a körülmények, és tudtam, ha a tél minden zordságával beköszönt, aligha fogom kihúzni a saját és a jótevőim által becsempészett tárgyakkal; az erdészek is egyre idegesebbek lettek; az egyik napon például szó szerint megfenyegettek, hogy tudják, hogy nekem jobb itt, de ők nem fogják végignézni, amint itt meghalok, így ha nem térek haza, jelenteni fogják, hogy rám találtak, s akkor majd visznek, mert az illetékes hatóságok addig keresnek majd, ezúttal a jó helyen, amíg fel nem fedeznek ők is, és akkor erőnek erejével, az én érdekemben, így mondták, lecipelnek, ha kell lerángatnak a hegyről; nem tudtam, hogy vannak-e még érdekeim, bár valami azt súgta, hogy minden igyekezetem ellenére maradt még pár, mindenesetre azt feleltem, hogy meggondolom a dolgot; az első napok keserves rémképei óta először fordult elő, hogy nem tudtam elaludni, most azonban még a zokogás sem segített; hánykolódtam egész éjszaka, míg végül reggel, rá nem ébredtem, hogy

önmagunk teljes feladása képtelenség, hisz mindig benne leszünk a saját világunkban;

ez megrémített, de nem tettem semmit ellene; ezen a napon történt aztán, hogy az a bolond Jóska eltévedt az erdőben, és, Isten tudja hogy, de a barlanghoz keveredett; tudtam, hogy gyakran elcsászkál, és attól félttem, hogy ha őt keresik, még a végén rám is rám találnak; ő persze hamar észrevett, és kezdeti csodálkozását leszámítva hamar megértette, miről is van szó; persze megkaptam tőle a magamét, hogy is merészelek én ilyen tenni a kis várossal, ami szeretett engem és a családomat, itt könnyezett, sosem láttam még sírni, és miből gondoltam, hogy az eltűnésem, a, számukra mindenképpen így volt, halálom megoldja a problémáimat; azt mondta, ők elmentek, de én itt maradtam, s az én feladatom, hogy emberként viseljem a helyzetet, és tovább éljek, az ő kedvükért,

hisz nekem kell fenntartanom az emléküket; én erre valami olyasmit válaszoltam, hogy a visszafordíthatatlant nem árnyalhatja a nosztalgia, mire ő újra elismételte, és kijelentette, hogy mással is megtörtént már ez, és sokan túl tudtak lépni; arra, ő nem arra kér, hogy felejtsek, vagy hogy dolgozzam fel mindezt, mert tudja, hogy nem lehet, de az én életem megy tovább, s ha keservesen is, de nekem azt élnem kell, nem lehetek olyan gyáva, hogy feladom, vagy ha már mindenképpen ezt akarom, akkor haljak meg igazából, teljesen és végérvényesen, ne játszadozzak itt az élettel, ami komoly dolog, döntsem el végre, mit akarok, és aszerint cselekedjek; sosem hallottam még őt, a lenézett, habókos bolondot ilyen tisztán és bölcsen beszélni; úgy tűnt, még ő is többet tud nálam a mindenség szerkezetéről, s valószínűleg át is érzi azt, mert neki sem lehet könnyű a megvetéssel és kitzasztottsággal együtt élni; némi haragot és felháborodást éreztem a hangjában, ami annak szólhatott, hogy mélységesen csalódott bennem, és nem érti, miért kínlódom itt, ahelyett, hogy végérvényesen eldönteném, mit is akarok kezdeni az életemmel, illetve azzal a ronccsal, ami még megmaradt belőle; mivel azonban látta, hogy nem tud meggyőzni elindult visszafele, s bár a lelkére köttem, hogy ne árulja el, itt vagyok, mint később kiderült, ezt nem tartotta be; amikor ugyanis nagy nehezen magától hazaért, az volt az első, hogy szétkürtölte a városban, élek, és éppen itt rejtőzöm fenn, a hegyekben; persze senki sem hitt neki, illetve csak egy ember, az öreg postás, akit azóta nyomott a bűntudat súlya, a poklok kínjaival ránehezedeő kereszt, amit a fia helyett viselt, amióta én eltűntem, legalábbis az erdészek ezt mesélték; állítólag nyugdíjba ment, még betegesebb lett, mint volt, egész nap csak hallgatott, legtöbbször ki se mozdult otthonról; szociális munkások vitték neki az ételt, és próbáltak vele szót érteni, de ő csak azt hajtogatta, hogy a fia megölte a családomat, és engem is, ennek pedig ő az oka, mert az ő fia tette, akit nyilván rosszul nevelt, akire nem figyelt eléggé oda, mert engedte, hogy gyilkossá váljon; először nem tudtam vele együttérezni, aztán ez kissé megváltozott ugyan, de továbbra sem értettem, miért jó ez, ettől még nem támad fel senki, igaz, itt már túl sok kétely gyötört, hisz, ahogy Jóska mondta, az én szenvedésem sem tudja azt elérni;

ezután történt, hogy a szóbeszédet hallva az öreg elindult a hegyre, és nagy nehézségek árán, de felért idáig, ahol is a bocsánatomat kérte, és sírva, zokogva ecsetelte a fia sorsát; én pedig, mint ahogy már említettem is, elküldtem, és kijelentettem, hogy nem érdekel, ha seggbe kúrják a sitten, azt hiszem, így mondtam neki, mert ez az ő büntetése, az igazságszolgáltatás, ha úgy tetszik, az az ár, amit meg kell fizetnie *azért a napért*; és ezután sosem láttam többet; az történt ugyanis, hogy lefelé menet, a nagy megerőltetéstől, s mert alapból beteges volt, szívrohamot kapott, és meghalt; pár nappal később volt egy nagyobb eső, amit magam is nehezen viseltem, mert majdnem kimosott a barlangból, hát még az erdő, hisz mindent vitt, amit ért, szóval ez az özönvíz kapta fel, és szállította le kegyesen szegény öreg testét a városhatárig; ott, mint,

aki nem mer továbbmenni, letette, s így találták meg szerencsétlen postást, mindenki szeretett Tóni bácsiját a helyiek;

elindult persze a találgatás, hogy mégis hol lehetett, és ekkor már az erdészek sem tarthatták magukban a titkot, persze nyíltan sem mondhatták meg, mit tudnak; beszámoltak inkább a titokzatos alakról, akinek a léte talán nem is csupán kocsmái rémmese, majd összemosva Jóska állításaival megkérdezték, mi van, ha tényleg én lapulok itt fenn?; erre aztán egy nagyobb csapat indult fel értem, bár minderről jómagam csak később szereztem tudomást;

én akkor éppen az eső utáni károkat szemléltem, s rá kellett ébrednem, hogy a víz elmosta a meleg takarómat és a két üvegemet is, vagyis aligha fogom a hegyekben túlélni a telet, ami már tényleg ott leselkedett a küszöbön; nem számoltam a napokat, és nem volt naptárom sem, de úgy saccoltam, november vége lehet, és nem tévedtem;

november 29.-én délután érkezett fel a kis csapat a barlanghoz, és hangos ovációban tört ki, amikor megtalálta elnyűtt testemet; a szakállas, meglehetősen bűdös és szőrös alak, akin csak úgy lógtak a sáros, tüskéktől felszaggatott ruhák, bizonyára nagy visszatetszést kelthetett bennünk, de undorukat leplezve minden megöleltek; nem szóltak hozzám, féltek, hogy esetleg nem kommunikálok velük, így csak mutatták, hogy levisznek; tegyének, gondoltam, és ebben a pillanatban mindent feladtam, mindent, amiben az elmúlt hetekben hittem, és kész voltam arra, hogy visszatérjek abba a pokolba, amiből elindultam;

későre járt, amikor a kis, meglehetősen rozoga hordágyon visszaértem a városba, melynek egész lakossága odacsődült a tiszteletemre; bevittek a házukban, abba az építménybe, amit már meg sem ismertem, aminek vérfagyasztó légkörétől egész úton rettegtem, de odaérve idegennek tűnt, majd ráfektettek egykori ágyamra, és én, ott, abban a percben, azonnal el is aludtam; csak másnap tudtam meg, hogy két asszony felváltva őrködött mellettem, s ők aztán reggel étellel kínáltak; nagyon furcsának tűnt már az ilyen éték, de ők ki is jelentették, hogy most vissza kell engem szoktatni, azaz, még ha akarnék, se ehetnék akármit; eljött az orvos is, megvizsgált, mondott pár szót, majd távozott; de meglátogatott a pap is, ezúttal jól tudta a neveket, aztán befutott a sógorom is, kivételesen józanul, és az anyósoméék, akiken látszódott, el sem hiszik, hogy élek; ugyanezt láttam a szüleim szemében is, furcsa, még igazán fel sem fogott, s így a csalódástól rettegve csak félve megengedett örömet; este, az ünnepélyes lehozatalom után azonnal értesítették őket, s ők egész éjjel utaztak, hogy ideérjenek; anyám nem győzte mondani, hogy tudta, hogy nem szabadott volna magamra hagyni, ő érezte, hisz a temetésig semmit sem szóltam, olyan depressziós voltam, hogy..., sosem tudta befejezni, apám mindig csitította, mondván jól van, az a lényeg, hogy most itt van, hagyjuk pihenni; ez pedig így

ment még napokon keresztül; csak egy héttel később tudtam, meg, hogy mi lett a mi öreg postásunkkal, szó szerint összetörtem; ha kedvesebb lettem volna hozzá, ha megvigasztalom, mondogattam; hiába nyugtatgattak, hogy ő akart felmenni, meg, hogy a szíve, nem használt; az orvos is mondta, hogy ha marasztalom, és lefektetem, valószínűleg akkor is bekövetkezett volna, idő kérdése volt, mégsem nyugodtam meg, sőt, hajthatatlan voltam, és kijelentettem, hogy ott akarok lenni a temetésén; nagy tömeg gyűlt össze, egyesek furcsán néztek rám, mások haraggal, ismét mások szánva vagy éppen megvetően; nem éreztem semmit; a büntudat nem enyhült, csupán hozzáadódott a többihez; már csak egy mindennél nagyobb rokonságot éreztem vele, az elhunyttal, és azt, hogy immár eggyel több halott kötődik olyan szorosán hozzám, s hogy ezzel eggyel több okom lett gyűlölni mindent, amitől nem tudtam szabadulni, s ahova jószívű megmentőim olyan kegyesen visszahoztak;

későre járt, amikor, a temetés estéjén megtudtuk, hogy a halott fiát nem hatotta meg a hír, pedig közölték vele, s még azt is felajánlották, hogy küldhet koszorút, virágot vagy amit csak akar; én éppen a tükörben nézegettem a régóta először borotvált arcomat, ami oly nagyon különbözött a forrás víztükrén naponta látott arctól, s azon gondolkodtam, most akkor ki is vagyok én, amikor a nálam tartózkodók, nevezetesen a plébános, az orvos, két erdész, akik még mindig hallgattak arról, hogy már régóta tudták, hol rejtőztem, nem csoda, hisz bajba kerülhetek volna miatta, rajtuk kívül még öt helybeli férfi, és a sógorom, aki éppen előtte közölte velem, elvonóra megy, főképp a történetek hatására, s ezt, bár nem fogtam fel a súlyát, én örömmel fogadtam, szóval ekkor, ebben a sejtelmes pillanatban, amikor ezt a hatalmas és megrendítő részvétnélküliséget, a szeretet és a ragaszkodás ezen érthetetlen példáját közölték velünk, ha jól emlékszem az egyik erdész mondta, tehát ekkor valami eltörött bennem; hát lehet így is? képes valaki arra, hogy a veszteségre így reagáljon?; igaz, nálam is volt már haláleset a tragédia előtt, és addig sosem reagáltam így, de hát ez a mostani talán érthető, nem? gondoltam, amúgy pedig a többi esetben is tisztességgel gyászoltam; ez a szó, hogy tisztességgel, aztán megmaradt bennem, belevésődött a lelkembe, s talán már sosem fogom tudni kitörölni onnan;

egyetlen feladatunk van, tisztességgel élni, megmaradni embernek;

ezt pedig, mint valami hatalmas, már-már kozmikus végkövetkeztetést vontam le mindabból, ami történt; másnap aztán összefutottam Jóskával, akivel örömmel közöltem, hogy megfogadtam a tanácsait, bár látszott, hogy nem nagyon tudta, miről is volt szó, ismét a régi, habókos stílusával járt-kelt az utcákon, miközben lassan elkezdett szálingózni a hó;

mindez már egy éve történt; most itt vagyok a hídnál, ahol az történt, s ehhez át kellett kelnem a parkon, ahol szinte naponta megfordulok, csakúgy, mint a

temetőben, utóbbiban pedig két sírt látogatok meg, két szomszédos sírboltot, az *övéket* és az öregét; én is oda fogok majd kerülni, a kettő közé, az én szeretett kincseim mellé, és az egyetlen igazi áldozatom közelébe, mert nekem immár nincs maradásom ebben a világban, de megtanultam, hogy túrnöm kell, mert embernek kell maradnom bármi áron;

most pedig, amikor itt ülök a hídnál, a feketemárvány emléktáblát figyelve, kezemben az új, a mai csokorral, szememben egy új, de örök könnyecseppel, arra gondolok, hogy

későre jár,

hogy hamarosan talán rám is rám köszönt az a bizonyos éjszaka, amit hiába üldöztem akkor, azalatt a néhány hét alatt, de azóta is itt leselkedik rám; itt ülök, régi-új énem gyötrelmes terhe alatt, de már más vagyok, három halál terhe nyom, és múltamat elfogadva, az emlékeket elviselve, minden nekem rendelt tövis teljes tudatában én magam vagyok a létezés nyomorúsága, az elrettentő, rút kísértet, a vadon fia.

Sárvárhoz kötődő szerzők munkáiból

Gárdonyi Géza

(1863-1922)

A napraforgó

Virágországból való szeretteim között van a napraforgó is. Mindig kedves volt szememnek, lelkemnek, mióta csak ismerem. Gyermekkoromban sokszor megálltam előtte, és fölnéztem rája:

- Milyen szép vagy, te nagy, sárga virág! Fordítsd énfelém is az arcodat, mert én is szeretlek téged!

Szerelmes legénykoromban meg, emlékszem rá, hogy rászöttem egy versemet is. A vers egy Vilma nevű, szőke kedvességről szólott, és ez volt az eleje:

*Akár így fordulsz, akár úgy fordulsz,
szeretlek nézni, nézni,
mint napraforgó fényes szerelmét
napestig nézi, nézi.*

Szó volt aztán a versben arról is, hogy a napraforgó elhervad végre a sóvárgásban, de mégis boldogabb, mint én, mert akit szeret, mindennap látja.

Mindez kegyetlen, zökögős sorokba volt foglalva, de Vilmának tetszett, és én is jó versnek tartottam.

Most aztán, hogy nagy idő multával megint visszakerültem a virágok országába, régi szép ismerősként üdvözöltem azt az öt-hat napraforgót, amelyik a kertünkben vendégképpen termett.

Nem engedtem őket kigyomlálni. Hadd nőjenek, hadd forgassák szép aranytányérjaikat a nap felé.

Hát nőttek is. Augusztusban mindegyik kinyitotta a maga tányérját és nézték a napot.

Azaz dehogyis nézték. Éppen ezen ütköztem meg, hogy nem nézték.

Mi lelte ezeket az én napraforgóimat?

Vagy hazugság volna, hogy ezek annyira szeretik a napot?

Hiszen akkor nem hívnák őket napraforgó néven. A görög nevük is heliotrop-napraforgó, s a boldogtalan szerelmek költője, Ovidius is megénekelte, hogyan változott a nap-istenbe szerelmes, szép nimfa (Klicie) napraforgóvá:

*Ott ül éjjel-nappal sápadt epedéssel
künn a kopár földön, a szabad ég alatt;
nem törődik semmit ivással, evéssel,
csak nézi a napot nehéz könnyezéssel,
fordítván orcáját, amerre az halad.
Végtére tagjai odagyökereznek,
levelekké zöldül patyolat ruhája,
szőke hajfürtjei szétlevelesednek,
s aranysárga színt ölt bús haloványsága.
Virággá változott. De szíve megmaradt:
ma is arra fordul, merre a nap halad.*

Mi adott volna okot a névre, meg erre a versre, ha nem az, hogy a napraforgó a nap után forog?

Gondoltam, talán hogy az idő borongós, azért állnak szanaszéjjel hajoltan a virágok, s el is felejtettem egy-két napra az észrevételemet.

Hanem aztán a mérges kánikula napjai következtek, s nekem megint csak föltűnt, hogy a napraforgó nem hajol mind a nap felé. Sőt, nemcsak hogy arra nem hajolnak, hanem némelyike egyenesen hátat is fordít neki.

Mi történt, uramisten! Megzavarodott-e a természet rendje, vagy hogy nem is forgott soha a napraforgó a nap után?

Felhányom az én kis könyves szekrényemet, és előszedek belőle minden botanikát Matthiolusztól Gönczy Pálig. Hát benne is van mindegyikben a napraforgó, s az egyik megjegyzi, hogy ez a név Pliniusnál olvasható legelőször. Persze hogy Pliniusnál, hiszen előtte nem írtak botanikát. Megtaláltam aztán, hogy a világ minden nyelvén ez a neve a virágnak; németül: Sonnenblume, Sonnenwende, franciául: tournesol, angolul: turnsole, olaszul és spanyolul: girasole; girasol - szóval minden országban fordul a napraforgó a nap után.

Belekeresek a Pierer-féle mindentudó könyvbe. A heliantus szónál az is azt mondja: A napraforgó igen nagyon napra forgó. (Die Sonnenblume ist sehr heliotropisch.)

Megnézem a kis Larousse-t, az így szól: Napraforgó a neve minden olyan növénynek, amelyiknek a virága a nap felé fordul, mint a heliotrop és helianthus, vagyis nagy napvirág. (Tournesol. Nom de diverses plantes, dont les fleurs se tournent vers le soleil, comme l'heliotrope et l'héliante ou grand soleil.)

A Haupt-féle Ovidius-kiadásnál, hogy "A napraforgó olyan virág, amelyik a nap után fordul." (Die Sonnenblume, das Heliotropium, mit lateinischem Name solago, ist eine Blume, die sich nach der Sonne kehrt.)

Hát itt vége van minden kételkedésnek. A tudomány Plinius óta az egész világon azt mondja, hogy a napraforgó napra forgó.

Megnyugodtam abban, hogy az én napraforgóim meg vannak bolondulva.

Hanem az idén három szép szál napraforgó termett a kert belső kerítése mellett, szemben az ablakommal.

Mindennap lestem, vártam a kinyílásukat. Nem mintha a tavalyi kételkedésem jutott volna az eszembe, hanem csak mert amint mondám: szeretem ezt a virágot. A három napraforgó másfél embermagasságra nőtt, szép sudár mind a három, királyi kertbe is beillenének gyönyörűségnek.

Egyszer csak fölsárgul a keletről szélsőnek a virága, s tartja a tányérját észak felé.

Különös - gondoltam -, hogy ez északra néz. Talán csak nem követi a napot még éjjel is?

Déltájban megint megpillantom, hát a virág meg sem moccan reggel óta: áll északnak csökönyös nyugalommal.

Aztán nyílik a középső virág. Ennek keletre áll a tányérja. Ez sem változik egész nap.

És nyílik a nyugatra szélső virág, hajlik kezdettől mindmáig arrafelé, amerről a bimbója megjelent.

Hát ezek meghazudtolják Pliniust, meghazudtolják Ovidiust, Pierer-t, Larousse-t, Hauptot s minden botanikust, minden poétát.

Szinte rosszulesett ez a csalódás. Ha talán azt tudtam volna meg, hogy a föld nem forog, annak örültem volna, de hogy a napraforgó nem forog, ez olyan, mint mikor az ember hűtlenségen kapja a húségeset.

Hova is tegyük mármost azt a sok címert meg pecsétnyomót, amelyeken a meleg hűség jelzéséül napraforgót viseltek a kitüntetett ősök? Hova tegyük Ovidiust, a tudományt és a közhitet?

De most már el sem tudom gondolni, hogy honnan származhatott ez a napraforgónak tulajdonított sajátság. Hiszen csak meg kell nézni ennek a virágnak a szárát, olyan fás majdnem, mint a bodza fája, amelyikből tilinkót csinálnak. Ez a fás szövet nem is fordulhat sem a hideg, sem a meleg változásaira; amelyik oldalán megjelenik a bimbója, azon is marad; ott virul és ott hervad el.

Vége a legendának, vége! A tudomány rovására egy csalódással többet jegyezhetünk fel. De azért szép és kedves virágom marad nekem ez az óriási napra nem forgó. És hát mégiscsak szereti ő a napot, mert hiszen csakis ott él és ott pompázik ő, ahova a napnak egész nap hull a fénye és melege.

A rab madár

A kalitkában levő madarat nem kell annyira sajnálni, mint amennyire sajnáljuk. Egyszer egy macskafejű baglyot vettem csak azért, hogy a gyermekek ne kínozzák. Kalitkába tettem, és hússal tartottam két hónapig.

Mikor már láttam, hogy a szárnya újra megnőtt, kivittem az udvar közepére, és kinyitottam a kalitka ajtaját.

A bagoly nem ment ki.

Ott hagytam azután, és csak órák múlva néztem ismét hozzá. A baglyot ott találtam a kalitkában.

Akkor kihúztam a kalitka alját, és leemeltem róla a kalitkát.

A bagoly bámulva nézett körül, de csak állt egy helyen, jobban mondva: bókolt, leguggolt, ahogy a bagoly szokott.

De nem ment el.

Gondoltam, az én jelenlétem köti, hát bementem a szobámba, és az ablakból néztem, hogyan indul a szabad világba.

A bagoly mind jobban bókolt, nézett jobbra-balra; egyszer eltávozott félméternyire, s diadalmasan rikoltott. Azután szétnyitotta a szárnyát, s megcsapkodta a levegőt. Megint eltáncolt egyméternyire, megint bókolt.

No, gondoltam, most megyen el.

De bizony nem ment az el: visszatáncolt a kalitka mellé. Látszott rajta, hogy bemenne, ha tudná, hogyan.

Okosabb madárról is mondok ehhez hasonló történetet.

Tíz-tizenegy éves koromban a Vértes alján laktunk, és én a nyarat madarászással töltöttem.

Egyszer egy szép feketerigót fogtam. Fészekben találtam, s annyira fejlett volt, hogy talán már másnap kirepült volna.

A rigót fölneveltem, meg is nőtt szépen.

Nyár utolján egyszer, hogyan, hogyan nem, kiszabadult a kalitkából, s felröppent a nyitott ablakon át a ház mellett levő magas eperfára.

No, rigó, Isten veled! - gondoltam megdöbbenve.

Búsan vártam, hogy tovább repül, de az én rigóm csak ott maradt a fán, tollászkodott.

Én se voltam rest: neki a fának! Gondoltam, megfoghatom még, ha ilyen kevésé örül a szabadságnak.

De hiába másztam én ágról ágra, a rigó hol ide röppent, hol meg amoda: mindig ügyesen kikerülte a kezemet.

Akkor az a gondolatom támadt, hogy felteszem a kalitkáját: hátha belemegy.

A házbeliék csak nevettek a reménykedésemet.

De én nem voltam rest, ennivalót tettem a kalitkába, s felvittem a kalitkát a fára; kinyitottam a kalitka ajtaját. Persze az ajtóra madzagot kötöttem.

Akkor visszaereszkedtem a földre, és vártam nagy epedve, hogy a szökevény megtér.

Úgy is megtörtént. A kismadár kisvártatva észrevette a kalitkát, s hozzáugrált. Ide-oda kukucskált az ennivaló felé, azután bebújt és evett. Diadalmasan vittem vissza a szobába.

Ez a két történet persze fiatal madárról szól. Arról is tudnék beszélni, hogy egy veréb egyszer holtra verte magát a kalitkában, de ez talán nem az elveszett szabadságért történt, hanem azért, hogy a madárka nem volt emberhez szokva, s az eléje szórt táplálékot a félelem folytonos zavarában nem látta meg.

Első iskolám

Noha csak ötéves voltam, anyám szeptemberben beadott az elemi iskolába. Fizetett valamit a tanítónak, hogy vegyen fel. Nekem az apám szép kis szűrt vett, Deák-szűrt, mely akkoriban volt divatos. Ez az első ruhafélém, amelyre emlékszem. Talán azért emlékszem rá, mert olyanféle szőre volt a szűrnek, mint az Olévinak. Fekete volt, de pirosan körülszegve.

Ebben a szűrben mentem az első hideg őszi napon az iskolába.

A terem nagy volt, s a padok régiek. A padok között sok gyerek nyüzsgött, csupa ismeretlen gyerek. Lányok is voltak, de én csak két-három gyerekkel kötöttem ismeretséget.

Itt mindjárt az első órában untam magamat. Amit a tanító beszélt, nem érdekelt.

Unalmamat azonban elűzte egy rettenetes valami: egy gyermek jajgatására lettem figyelmes. A gyermek a tanító asztala mellett jajgatott, s bennem megfagyott a vér, mikor láttam, hogy a gyermeket lenyomja egy székre, s pálcával teljes erejéből vagdal rá.

Talán másnap történt, hogy én is beszélgettem valakivel, s a tanítót észre sem vettem, hogy odajön. Én az utolsó előtti padban ültem.

- Gyere csak ki! - mondotta vészes hangon.

- Nem, nem! - rebegtem a rémülettől megdermedve.

Mert attól tartottam, hogy engem is meg akar verni.

Valami két gyermek választott el a tanítótól. Az ember átnyúlt rajtuk és megragadta a karomat.

Ekkor oly kétségbeesetten sikoltottam, hogy nem húzott tovább. Valamit mondott, és otthagyt.

A gyöngyös kalap

Anyám minden reggel elment a piacra. Markovics Mária ősszel már nem volt nálunk, hát rám bízta az öcsémet:

- Vigyázz, hogy a tej el ne fusson. Öcséd, ha felébred, ki ne essen az ágyból. Ha nem lesz hiba, hozok szőlőt. - És bezárt bennünket.

Amint kiment a kapun, én gyorsan a sifonérhoz vonszoltam a széket: ráálltam, és nagy izgatottan levettem a ruhásszekrény tetejéről egy skatulyát. A skatulyában anyámnak egy fekete kalapja hevert. Csupa fekete üveggyöngy, gömbölyű és hosszúkás gyöngyök. Egyet-kettőt leszakítottam, és dobogó szívvel a zsebembe rejtettem, aztán gyorsan visszatettem a skatulyát.

Ezeket a gyöngyöket hordtam akkoriban mindig a zsebemben. Valahányszor elővettem, mindig éreztem, hogy bűnös vagyok, de a lelki gyötrellemnél erősebb volt a gyönyörűség, hogy van valami csodálatos alkotású kincsem, ami szép fényes-fekete, és cérnaszálra fel lehet fűzni - mikor nem látnak. Anyám sose tudta meg, hogy hogyan szakadozott el a kalapja.

Sylvester János Újszövetség-fordítása elé írt előszavának magyar változata⁸

A szent király, őfelsége Ferdinánd,⁹
Isten kegyelméből Róma, Magyarország,
Csehország stb. királya, Hispánia hercege,
Ausztria főhercege, Burgundia hercege stb.
felséges fiai Miksa¹⁰ és Ferdinánd¹¹ számára
üdvözetet mondok

Gondolkodván, Felséges Hercegek, és lelkem hosszú vizsgálatával, hogy mit tudnék én hozzátenni magyar nemzetem dolgához, Isten kegyelméből dönteni tudtam, miszerint ezekben a nehéz időkben nincs nagyobb dolog annál, mint az, ha, nem más keresztény nemzetek példája nélkül,¹² az új isteni törvény¹³ szentséges fordításának feladatával annak használatára vállalkozom. Hogy annak,¹⁴ a mindenség eme hatalmas viharában, mikor saját dolgai is gyötrik,¹⁵ és lassan a végső reménytelenségbe jut, egyfajta gyógyító horgony legyen, és ehhez meneküljön, ettől reméljen vigasztalást, ebben keresse az üdvösséget. Nincs ugyanis olyan, ami nagyobb vigasztalást, az üdvösség nagyobb reményét nyújtana, mint eme isteni mű, akár a földi, akár az égi dolgokat nézzük. Úgy láttam, hogy mikor máskor, mint ebben a nagy században, lenne neki nagyobb szüksége az isteni törvényre, mely őt a gonoszság minden féktelenségétől elriasztani képes, és őt az igaz vallásossághoz, mely a háborúknak oly nagy

⁸ Miközben a szöveget magyarra átültettük, támpontként használtuk Bánhegyi Béla Miksa O. S. B. atya és dr. Szilágyi Csaba fordítását, ld. Missura Tibor cikke a *Lekipásztorban* (ua.: evangelikus.hu cikke: <http://www.evangelikus.hu/humanizmus-es-reformacio-hataran-sylvester-janos>). A munka során igyekeztünk a szövegűséget szem előtt tartva átírni az eredeti művet. A megfogalmazás többnyire a mai nyelvhasználatot tükrözi, így a „keresztén” szó helyett a keresztényt alkalmaztuk, mert bár kétségtelenül az előbbi tükrözné helyesen az eredeti szövegvilágot, és a kifejezés etimológiájára való tekintettel hasznosabb is lenne (vö. Missura), az egész fordítás nyelvezete alapján így tűnt helyesnek. A központozás különböző elemeit egységesen vesszőkre cseréltük, az értelmezést elősegítendő a kétesebb részeket lábjegyzetekkel láttuk el. Ez a fordítás a másiktól több helyen is eltér, de csak a legszembetűnőbb különbségeket jelöltük, a többi elhanyagolható, a szöveg megértését nem befolyásoló részlet vagy megfogalmazásbeli eltérés.

⁹ ti. I. Ferdinánd

¹⁰ Miksa (1527-1576): I Miksa néven magyar és cseh király, II. Miksa néven német-római császár (1564-1576)

¹¹ Ferdinánd (1529-1595): II. Ferdinánd néven osztrák főherceg (1564-1595)

¹² A protestáns országokra utal, a reformáció révén erősödött fel újra a Szentírás anyanyelven való olvasásának igénye.

¹³ ti. az Újtestamentum

¹⁴ A nemzetre vonatkozik.

¹⁵ A Bánhegyi-Szilágyi fordításban: „amikor az ő sorsa is keservessé vált”

zürzavarában már kialudni látszott, is vissza tudja vezetni, sőt még a lángját is képes fellobbantani. Nem kevésbé aggódtam is,¹⁶ nehogy a magyarból, e szabad nemzetből hirtelen szolga legyen, azaz elnyomják, és már nem Krisztusnak, a legkegyesebb úrnak a szolgája lesz, hanem a töröknek, minden zsarnokok legvadabbikának, és nem a jeruzsálemiek szabad városában, hanem a babiloniakéban, minden zavarodottság és szolgaság otthonában, sőt legsötétebb börtönében. Ahol ez időben, fájdalunkra, keresztények ezrei nem csupán testükkel, hanem lelkükkel is ennek az ellenségnek szolgálnak, az egyiptomiak szolgáságánál is jobban.¹⁷ Azoktól, akikkel az előző nagyobb századokban gyakran arattak felettük dicsőséges diadalt, és a keresztény világnak a saját vérükkel szereztek békét, most erejükben megtörettek, segítségben magukra hagyottak,¹⁸ búsulnak,¹⁹ mint a szüleiktől megfosztott gyermekek.

De ez időben a visszaszerzendő szabadság dolgának új reményt adott Hercegségtek első ősatya,²⁰ aki, a Magyar Királyság igazi örököse,²¹ ennél fogva védelmének minden gondját már régen magára vette.²² Azon kívül ti, akik jogos utódai vagytok.

Ez a dolog eredményezi azt is, hogy közülünk senkinek sem kell majd a saját árvaságát siratnia.

Ezért hát Isten új törvényét, úgy, ahogy előkészítettem, nyelvünkre, nem tudom, hogy mennyire sikeresen, mindazonáltal minden nélkül, virrasztásokkal és sok munkával lefordítottam.

Hiszen ebben, e tudományban, én sok éven át forgolódtam.²³ Ha nemzetünk úgy határoz, hogy ezt elfogadja, neki utána semmilyen szolgaságtól nem kell majd félnie. E munkámban engem buzdított, egyszersmind meghallgatott tekintetes és nagyságos Nádasdy Tamás úr, királyi tanácsos, Vas vármegye főispánja, királyi tárnokmester,²⁴ felségtek híve, az én uram.²⁵

¹⁶ A Bánhegyi-Szilágyi fordításban: „nagyon féltem ugyanis”

¹⁷ Valószínűleg biblia alapokon nyugvó metaforák, a zsidóság egyiptomi és babiloni időszakára utalnak.

¹⁸ Arról ír, hogy a magyarok magukra maradtak a törökök elleni küzdelemben, egykori segítők elpártoltak tőlük, nem mellesleg feleleveníti a régi győzelmeket is, ami idő és értékszembesítés. A Bánhegyi-Szilágyi fordítás értelmezésében ez utóbbi a hangsúlyosabb, ott a „magukra maradtak” motívum nem szerepel.

¹⁹ Esetleg gyászolnak.

²⁰ ti. az apja

²¹ A fordítás 1541-ben, Szapolyai halálát követően készült el, de régebb óta dolgozott rajta Sylvester, így rá utalhat, de János Zsigmondra is vonatkozatható. A királyi Magyarország megosztottsága már közvetlenül a Mohács utáni időkből eredt, Sylvester ezzel a jelzővel a saját álláspontját fejezi ki, egyúttal mindenképpen Ferdinándot nevezi legitim uralkodónak, aminek a dinasztikus kapcsolatokon kívül szerződéses (1515-ös házassági szerződés, váradi béke) alapja is volt.

²² 1526 utáni tevékenységére utalhat.

²³ Sylvester wittenbergi tanulmányai során mélyült el először a latin, görög és héber szövegek eredetiben való olvasásában Erasmus (ld. 20.) tanainak hatására.

²⁴ Országbíró csak 1542-től, nádor csak 1554-től volt.

²⁵ Sylvester 1534-ben érkezik Sárvárra Nádasdy Tamás hívására, ahol a főúr által alapított iskolában tanít, amit Melanchthon is örömmel fogad.

Az ő segítségével, fáradozásával, egyedülálló érdeklődésével és teljes költségére értünk el oda, hogy az Új Testamentum, ez az isteni mű, a mi hazánk nyelvén városában²⁶ elkészülhetett.

Ezt szerettem volna Felségtek nagy nevének elmondani. Először is, Rotterdami Erasmus,²⁷ a keresztény világ kimagasló díszje, magyarázatait, melyet e munkához írt,²⁸ (s melyet mi is követtünk, mert tisztán és világosan alkalmazza a teológiát), részben Felségtek nagybátyja, Károly császár,²⁹ részben ősatya,³⁰ Ferdinánd nevének ajánlotta. Ezt abból a szándékból cselekedte, hogy figyelmeztessen a tényre, a keresztény vallásról való gondoskodás vagy annak védelme, terjesztése kiváltképpen a keresztény fejedelmek feladata, akik, az alájuk rendelt nemzetek írói, továbbá a szentek és a próféták által is pásztoroknak neveztetnek. Hiszen még maga Homérosz is, a tehetség forrása, Agamemnon, a görögök nemes lelkű vezérét időnként a nép pásztorának nevezi.³¹ És maga Mikeás próféta³² is az eljövendő Krisztust a pásztor címmel ékesíti.³³ Nyilvánvalóan tanítva, hogy a keresztények vezetőinek kötelessége,³⁴ hogy azoknak, akiknek az élén állnak nemcsak testi, hanem lelki mértékben is az őrzői legyenek,³⁵ és Krisztust feladataiban kövessék.³⁶ Aki, a róla mondott³⁷ prófécia alapján, a földön nyájának jó pásztoraként viseltetett. Ezért ugyanis, bár a földön az élet sok kellemetlenségét elviselte, végül³⁸ a saját életét, melynél az ember számára semmi sem kedvesebb, sem habozott eldobni magától.³⁹ Maga nyilvánította ki, amit életében hirdetett, vagyis, hogy ő az igazi pásztor. Ezután feladataiban az apostolok követték, az apostolokat a püspökök, akik, ahogy

²⁶ ti. Sárváron, az ottani újszigeti nyomdában, amit 1537-ben alapítottak.

²⁷ Rotterdami Erasmus (1466-1536): németalföldi humanista tudós.

²⁸ Erasmus 1516-ban kiadta az Újszövetség tudományosan átdolgozott kiadását (Textus receptus).

²⁹ ti. V. Károly

³⁰ Értelemszerűen: felségtek ősatya, itt: apja.

³¹ ld. például az Iliásban: „...ő tengerhasító, ívelt gályák közelében fekszik, mert Agamemnon nép-pásztorra haragszik...” a Hetedik énekben, de Nesztór, Pülosz királya esetében is felmerül a jelző: „Fölkeltek s tették, mit a népek pásztorai mondott...” a Második énekben (ford.: Devecseri Gábor). Az antik görög világban nem példa nélküli a pásztor megnevezés, főképp metaforikus használatban, ami a Közel-Kelet ókori népeinek mítoszaiban is rendszerint megjelenik. vö. Kónya Franciska: A pásztor alakja a közel-keleti népek mítoszaiban In: Keresztény Szó 11. szám, 2008. november (ua.: http://epa.oszk.hu/00900/00939/00099/2008_11_01_00099.htm)

³² Mikeás próféta: egyike az ószövetségi kispófétáknak.

³³ Mikeás próféta könyve 7,14 (vö. Missura)

³⁴ Az eredeti kifejezés többféle módon fordítható. Lehetne akár: „a keresztények (v. kereszténység?) alapja (v. eredete) nyilvánvalóan tanítja, hogy kötelesség”

³⁵ Értelemszerűen: ne csak a testüket, hanem a lelküket is védjék, azaz az uralkodók szerepét hangsúlyozza a hitéletben, ami ugyanolyan fontos, mint az ország katonai védelme

³⁶ Az eredeti szövegben az „úr” szó is szerepel egyeztetett ragozásban, így lehet: „Krisztus urunk”, bár birtokos jelző nincs, így nehezkesebb magyarra átültetni. Lehetne még: „és legyenek Krisztus feladataiban sikeresek.” Bánhegyi-Szilágyi fordításban: „és Krisztus feladatait vállalják magukra.”

³⁷ v. „róla szóló” (vö. Bánhegyi-Szilágyi fordítás)

³⁸ v. „végül mégis”, „mégis”

³⁹ Eredetiben inkább „elhajítani”, értelemszerűen: feláldozta magát.

Péter mondta, arra az egy gondra vannak kötelezve,⁴⁰ hogy, amennyire tőlük telik, az Úr nyáját legeltessék, és viseljék gondját, és legyenek azok, amiknek rendeltettek,⁴¹ hogy a legfőbb pásztor előkészítésével⁴² elnyerhessék a dicsőség hervadhatatlan koronáját.

Továbbá⁴³ azt gondoltam, hogy az isteni evangéliumoknak ez a műve valamiképpen hasznára lesz Felségtek fenséges szülőanyjának, aki számára a mi magyar nyelvünk nem éppen ismeretlen, hiszen ő a mi nemzetségünkől származtatja magát.⁴⁴ Azt beszélük ugyanis, hogy az isteni hódolatnak⁴⁵ teljesen⁴⁶ átadja magát, az Úr templomában szüntelenül, éjjel és nappal imádságokkal és könyörgésekkel buzgólkodik, és magát a szentéletű Anna asszonyt nem csak nevében idézi vissza,⁴⁷ hanem valójában is.⁴⁸

Végül, úgy hallottam, hogy Felségtek ettől a nyelvtől, a mi hazánkétól, mely Nektek nem ellenséges,⁴⁹ sem riad vissza.⁵⁰ Ez valóban kiváló példa. Igen sokat használ a fejedelemnek továbbá az alattvalóknak, ha az, aki parancsol, ismeri alávetett népeinek nyelveit.⁵¹ Mithridatész, Pontosz királya örök érdemet szerzett azzal, hogy annak a huszonkét népnek, akinek parancsolt, tolmács nélkül maga szolgáltatott igazságot.⁵² Ahogy Isten a nyelvek szerzője, úgy adományozója is. Pál, Isten választott szószólója, jogosan ad tehát hálát neki, amiért több nyelven is beszél.

Ezért fogadjátok Hatalmas Hercegek az új törvénynek ezen isteni művét, amiben Krisztus maga, az emberiség megváltója, immár nem héberül, nem görögül, nem latinul, hanem magyarul beszél, emlékezve tanítására, ami azt parancsolja, hogy a királyok, az isteni törvény tanításait tartsák maguknál, életük minden napján olvassák, féljék Istent, őrizzék szavait, tanait és törvényeit tanulják meg. Ha valaki jelesen törekszik, amint azt megfogadta, a maga idején hosszan fog

⁴⁰ Esetleg: „akikhez (...) az az egy gond tartozik” v. „akiknek (...) azt az egy gondot szánták.” A vonatkozó névmás többes számú birtokos esetben van, az átalakítás a magyar mondat esetében nyelvhelyességi okokból történt. Bánhegyi-Szilágyi fordításban: „akiknek (...) ez az egyetlen gondjuk kell, hogy legyen.”

⁴¹ A Bánhegyi-Szilágyi fordítás, vélhetően a könnyebb értelmezés érdekében, részletesebben is kifejti a szókapcsolat tartalmát.

⁴² A Bánhegyi-Szilágyi fordítás az alábbi alakot használja: „hogy a legfőbb pásztor eljövetelekor...” Valóban lehet időhatározó, de a szó inkább előkészítést, előkészületet jelent, ezért a fenti változat.

⁴³ Lehet „azután” és „azonkívül” is, de az értelmezést tekintve nincs nagy különbség.

⁴⁴ Ferdinánd felesége, az 1515-ös házassági szerződés révén, II. Ulászló király lánya, Anna, aki így az említett hercegek anyja.

⁴⁵ v. tiszteletnek

⁴⁶ Esetleg: „testestül-lelkestül” v. „egészében”

⁴⁷ v. „idézi fel”

⁴⁸ Feltehetően nem a fizikai megjelenésére gondol, sokkal inkább a vallásosságára, jellemére. Ezért is érthető, miért szerepel a Bánhegyi-Szilágyi fordításban így: „hanem természetében is.”

⁴⁹ v. „barátságatlan”

⁵⁰ Bánhegyi-Szilágyi fordításban: „Felségtek előtt sem ismeretlen a mi anyanyelvünk.”

⁵¹ A Bánhegyi-Szilágyi fordításban tévesen egyes számban szerepel.

⁵² Mithridatész állítólag valóban sok nyelven beszélt, számadatot tekintve a 22 közismert. Úgy tartják, hogy minden alattvalójával annak anyanyelvén tudott társalogni.

uralkodni Isten Izraelje felett.⁵³ Ha pedig nem, becsmérli Istent és az Ő igéit, ahogy azt a szent történetek borzasztó példái híresztelik, neki pusztulás adatik. Fogadjátok tehát,⁵⁴ és pedig a Ti tekintélyetek építésére,⁵⁵ hogy a mi nemzetünk keresztény tömegeinek⁵⁶ kezébe is eljuthasson. Fogadja hasonlóképpen a mi magyar népünk, ölelje keblére, és tanuljon istenfélést. Mert amikor a keresztények dolgai jól állnak, akkor az istenfélő fejedelemnek, istenfélő alattvalói vannak.⁵⁷ Sőt fogadja mindenki,⁵⁸ mert (ahogy bevezetőül mondtam), mindenkinek üdvösségére válik,⁵⁹ azáltal, hogy a kötelességre emlékeztet. Inti továbbá a királyokat, az alattvalókat, püspököket, az egyházat, az ő szolgálókat, emlékezteti az urakat, szolgálókat, gyermekeket, ifjakat, öregeket, egészségeseket, betegeket,⁶⁰ gazdagokat, szegényeket. Inti, a férjeket, asszonyokat, szülőket, fiaikat, özvegyeket, szüzeket, végül mindenkit, akinek Krisztus urunk nevet adott. Mert bizony ebben a beszédben van a hála, és a kiengesztelődés, ebben az igazság igéje, ebben a lélek tápláléka, ebben az élet vízének forrása, ebben az eljövendő örök élet igéje. Ezt⁶¹ méltóztasson az Isten az övéinek megadni, kinek neve legyen áldott mindörökké. Amen.

Kelt: Újsziget, az üdvösség 1541. évében.
Sylvester János

(fordította: Lysewycz Adrienn, Pipics János)

⁵³ Metaforikus: uralkodása hosszú lesz.

⁵⁴ Az eredeti szövegben szereplő kifejezést lehet így is fordítani: „úgy mond”, „így szól”, „azt mondja.” Esetleg Krisztusra lehetne vonatkoztatni, de lehet elírás vagy tévesztés is. A „tehát” szó beillesztésével a mondat értelmessé válik.

⁵⁵ Az isteni törvény terjesztése az uralkodók feladata, tekintélyüket ez csak növeli. Id. Erasmus

⁵⁶ Az eredeti latin szövegben a keresztény jelző többes számú alakja lehet tévesztés és szándékos utalás is egy esetleges nyelvtani funkció mellett vagy helyett. Sylvester valószínűleg nem egy felekezet híveinek szánta a munkáját, így erre is vonatkozhat, de (értelmét tekintve) akár a „vulgus” szó ragozott alakjára is. Maga a kifejezés fordítható úgy is, hogy „a mi keresztény nemzetünk népének” esetleg „a mi nemzetünk keresztény népének kezébe”(vö. Bánhegyi-Szilágyi fordítás), de a vulgus eredeti jelentésének használatával talán jobban közelítünk Sylvester szándékához. Az itt alkalmazott alakban arra utal a szöveg, hogy a könyvnyomtatás révén ezután már mindenki számára elérhető lett Isten műve, eljuthatott a sokasághoz, a néptömegekhez, ráadásul az anyanyelvükön. Mivel ezek, vagyis az anyanyelvűség és az újszerű technológia nyújtotta lehetőség adta a fordítás megjelenésének igazi értékét, s ezzel minden bizonnyal Sylvester is tisztában volt, ez az értelmezés talán kézenfekvőbb.

⁵⁷ Esetleg fordítva: „mert akkor áll jól a keresztények dolga, amikor az istenfélő fejedelemnek istenfélő alattvalói vannak” (vö. Bánhegyi-Szilágyi fordítás).

⁵⁸ Esetleg „fogadják mindeneknek” (vö. Bánhegyi-Szilágyi fordítás), de a mondat további része személyekre utal, ezért így talán helyesebb.

⁵⁹ Az eredeti szövegben egy plusz kifejezés található, ami arra utal, hogy e művet mindenki számára üdvösség kíséri. A magyar mondatba való nehézkes beillesztése miatt itt egyszerűsítést alkalmaztunk. A Bánhegyi-Szilágyi fordításban is hasonlóképpen szerepel: „mindenkinek egyaránt üdvösséget hoz.”

⁶⁰ Esetleg „erősöket, erőtleneket.” (vö. Bánhegyi-Szilágyi fordítás)

⁶¹ ti. az örök életet

Tinódi Sebestyén
(1510 – 1556)

Kapitán György bajviadalja

Sok rendbéli nép vagy on ez világba,
Kik vannak Istennek hivataljába,
Külömb-külöbképpen ő malasztjában,
Ki-ki hívön eljárjon ő dolgába.

Én mast szóllok csak vitézlő dolgokról,
Jelösb en végvárakban lakózókról,
Az Istentől adatott malasztjokról,
Pogánokval gyakor harcolásokról.

Bátor szível az vitésséghez vannak,
Ha ellenségöt hallnak, megvidulnak,
Gyorsan ő jó lovokra felfordulnak,
Az ellenségnek hamar arcul állnak.

Erössen vívnek, szerencsát késértnek,
Kik közzülök meghalnak, sebesülnek,
Kik közzülök örök rabságban esnek,
Ki nem változhatnak, ő k gyötrettetnek.

Soknak marad hazól szegín árvájok,
Nemzetségök jajgatnak, attyok, anyyok,
Mivel kiválthatnák, nincsen morhájok,
Csak ohitva koldulnak, nyavalyások.

Terekeken ha diadalmat vesznek,
Nagy hálákat adnak ő k az Istennek,
Örülnek, vigadnak az nyereségnek,
Mentől inkább annak tisztösségének.

Jó legínyök vitézők végházakba,
Vannak gyakran terekkel bajvívásba,
Az körösztyén hitért gyakor harcokban,
És jó hírért, névért sok országokba.

Ez esztendőben mely dolog történék,
 Kit ha hallanátok, megbeszéllenék.
 Hollókőben egy jámbor vitéz lakék,
 Hogy kit hívnak jó Kapitán Györgynek.

Nám, Szondába egy hírös terök vala,
 Hubiár aga, ki jó vitéz vala,
 Egy rabért ketten öszevesztek vala,
 Kit Hubiár hitire kikért vala.

De Kapitán öt hitetlenek irá,
 Kit ha akarna, övéle megvívna.
 Az Hubiár ehhez kész lőn, hogy hallá,
 Véle megvívna valahol akarná.

Ennek helyét Buják alatt választák,
 Szent Lőrincnek napját ők erre hagyák,
 Vitézők ezön sokan vigadának,
 Hálát adának, Istenben bízának.

Az jó Kapitán könyörög urának,
 Im az vitéz jó Losonczi Istvánnak,
 Szabadságot adna bajviadalnak,
 Az nemes úr így szólla Kapitánnak:

„Kérésödet ebből én meghallanám,
 Szabadságod én tenéköd megadnám,
 Ha királnak méltóságát nem tudnám,
 Mert ez áll őfelsége méltóságán.”

Kapitán György ezen való bűvába
 Jó Losonczi elhagyá haragjába,
 Jó Gróf Miklósnak könyörög dolgába,
 Ott es semmi nem kele ő dolgába.

Az jó királhoz sieté, könyörge,
 Ebben az jó királ néki engede,
 Erre kele szegínnek sok költsége,
 Azzal sem gondol, vagyon nagy öröme.

Siete, lón Bátori György szolgája,
Nemes úrfi azon igen vigada,
Az bajviadalra nagy gondot ada,
Vitézlő barátinak elírata.

Sok jó legínnyel Losonczi eljuta,
Az vitéz Bebek György szép szerrel juta,
Vitéz Balassi János es eljuta,
Az jó Zay Ferenc es hamar juta.

Az jó Zoltai István es ott vala,
Negyedfélszáz lóval ők gyűltek vala,
Aznapra Bujákba bégyűltek vala,
Az vitéz Kapitan György örül vala.

Bajviadalhoz hamar felkészüle,
Csak az jó Istennek ő ott könyörge,
Meggyovónék, mindönt ő megkövete,
Az úrvacsoráját ő hozzávevé.

Az öltözést mint ők régen végeszték,
Egy páncélba, kuracsimba öltözik,
Két hegyös törét, hancsárát felköték,
Botával, paizsával felülteték.

Csuda szép sereggel kiindulának,
Buják alatt egy szép rétre jutának,
Az úrfiak szép öltözve valának,
Ott mely vígan nagy szépen jargalának.

Az vitéz Hubiár aga eljuta,
Szép öltözve nagy szép szerrel ő vala,
Az Hatvanból Amhát aga ott vala,
Ugyanonna Gyáfer aga ott vala.

Pispökségből, Vácból az Csirkin aga,
Szondából ott vala Turszon vajvoda,
Ezökkal négyszáz terek szép nép vala,
Buják alá az rétre juttak vala.

Itt közöttök igen szép víz foly vala,
Szép seregök kétfelől állnak vala,
Úrfiakat terek csudálják vala,
Ő nevöket szépen kérdözik vala.

Tanácskozván, ők zálagot adának,
Hogy valamely párttúl ne csalatnának,
Onnat Deli Csetöt, Deli Huszaint,
Innet Hanvai Albertot, Toldi Jánost.

Az viadalhelre igazlátókat
Adák Jánosi Pált, Zoltai Istvánt,
Eskodán haranbasát, Deli Malkucsot,
Kik ezek köszt hogy lássonak igazat.

Nám, ez kösztök ott elvégezve vala,
Az bajviadal melyiknek állana,
Bajvívótársa hogy ott meg ne halna,
Hírével, nevével őt élni hadná.

György az vízön szépen általnyomtata,
Hubiár es eleibe nyomtata,
Az két kopja ott szépen öszvehajla,
György kopjája ló nyakába elromla.

Elvégezve vala, ló ne sértetnék,
De ez csak az szerencsétől történék,
Hubiár kopjája el nem törheték,
Kapitánnak fején végre eltörék.

Viadalt ők hegyös törrel kezdének,
Nagy erős viadalt ők ott tevének,
György köszönheti az vakszerencsének,
Egy seb esék ott jobb keze fejének.

Rajta vitéznek nem vala öröme,
Mert az markát elfolyá piros vére,
Ő kezéből kiesék hegyös töre,
Meg az másik hegyös tört el-kivevé.

Gyorsan aszt es ű kezéből elejté,
Meg az buzgánt ragadá, elővevé,
Azzal sokáig veré, megszedíté,
Végre aszt es ő kezéből elejté.

Nagy hamar szép hangyárát kiragadá,
Azzal es az terekkel igen víva,
Vitézi orcáján es nagy seb vala,
Orcáját, kezét vér béfolta vala.

Ezt az igazlátok láták, szóllának,
Viadaljokban űk megállának,
Rác Jánost es hamar odabocsáták,
Az szörzésnek állának, lassódának.

Ketten egymástól űk búcsút vevének,
Seregökhöz űk nagy vígan menének,
Fegyverökből szépön levetközének,
Az Istennek nagy hálaadást tőnek.

Bajviadaljok lőn nagy dicséretbe.
Az Hubiár evölt bé az seregbe:
„Mire sebösöle lovam igyönkbe,
Lám, nem vala köztönk ez az szörzésbe?”

Az vitézök felelének, szóllának:
„Ne álicsja azt ő akaratjának,
De az szerencsének ű járásának,
Ha lovad meghal, helyébe mást adnak.”

Jámbor vitéz ez beszédnek megállá,
Terek sereg Szondába vígan szállá,
Jó Bátori György Bujákba beszállá,
Urakval, vitézekvel ott vigada.

Vitézök erről mind példát vehetnek,
Bajviadalba mikoron ti mentök,
Sok fegyver ne légyön ti reménségtök,
Csak az egy Istenhöz reménködgyetök.

Jól meghallhattátok az ó törvénybe,
Dávid Góliáttal mint járt igyébe,
Felöltözék Saul királ fegyverébe,
Abban nem bízék, lón levetkezésbe.

Az Úristennek bízék hatalmába,
Csak öt követ bévete ő taslyába,
Csavarító parittyát vön ujjába,
Az Góliát vala mind talpig vasba.

Dávid szömbe juta az nagy embörvel,
Parittyából hagyíta egy kis küvel,
Homlokon találá, elesék evvel,
Fejét vevé ott önnön fegyverével.

Azért vitézők, Dávid ti példátok,
Ha nagy szeretetvel Istenben bisztok,
Mindön igyetökben bizon jól jártok,
Halál után véle egyött vigattok.

Látom, urak, vattok már egyességbe,
Magyarok vattok ti nagy szeretetbe,
Kik volnának hozzátok győlőségbe,
Az Szentlélok téríccse közitökbe.

Igy segéll meg az Isten igyetökbe,
Szeretettel ha vívtok igaz hitbe,
Ne bízjatok sok idegön istenbe,
Csak az Szentháromságba, egy Istenben.

Az vitézlő népet ti szeressétök,
Isten adományát vélök közljétök,
Körületök csácsogóknak ne higgyetök,
Úket éröttök hátra se vessétök.

Régön hallottam köztetök olyakat,
Asztaltoknál étetitök csúftokat,
Vélök tartjátok az ti tanácstokat,
Ott kinn koplaltatjátok jó szolgálakat.

Óh, mikoron veszödelmét halljátok,
Pogán miatt nagy fogságba tuggjátok,
Bolondúl elveszött, ti azt vallyátok,
Kevés somma pínzzel meg sem váltjátok.

Lám, ha terek fejet, foglyot mutatnak,
Csak egyszer borotokba innya adnak,
És az mellett mongyátok nagy jámbornak,
Hiú erszínnyel eltérnek fohászkodnak.

Szeressétök sok jóval vitézőket,
Úgy győzhettek mindön ellenségöket,
És vallhattok vélök tisztösségöket,
Földetökben békével éltötöket.

Ezt ki szörzé, mast vajúszik Kassába,
Nevét megtalálják vers folyásába,
Ő béirá ezörhatodfélszázba
Bánkódik, hogy kevés pínz ű taslyába.

Kortárs alkotók műveiből

Molnár Kornélia

A Gárdonyi iskola egykori diákja ismét megörvendezettett bennünket azzal, hogy egyedi költészetének gyöngyszemeit elküldte szerkesztőségünknek. Hatásos költői képek, szerkesztettség és mély gondolatvilág jellemzi kiváló alkotásait.

A fehér árnyéka

Nekem valóban volt hófehér lányszobám.
Albérleti vaságyam és a szekrényem eleje,
hamvasságom vigyázta. Misére jártam.
Ki tudta, hogy a fehérben benne van a fekete?

Jegy csak oda

Két kezed a két kezemben,
ma megyünk a végtelenbe.
Csokrot szedünk vadvirágból,
ezt lopjuk ki a világból.
Fehér inged lesz a ruhám,
szellő kóca a frizurám.
Érintésed arcom halvány
héján hasadó szivárvány,

léted létembe átfolyik.

Ledőlünk majd az égbolton.
A daloddal szomjam oltom.
Mosolyodban ring a lelkem,
mit Isten áldásában leltem,

és szerelmedben álmodik.

Apám elment

Apám elment anyám után,
hogy megkeressék nagylányukat.
S most nem tudom, mi lesz a napkeltével,
sápadt fény dajkálja hiányukat.

Apám elment és itt hagyott.
Pár, régi, óceánról írt levelet.
Az árbóc viharban törött, őt meg
szülőföldjén temette a kegyelet.

Apám elment és nem tudom,
mit kezdjek a reggelekkel nélküle.
Letakart ágya szótlan, miként süket
az asztalon a kávésbögre füle.

Apám elment, és nem tudta,
az ecseten az olajfesték ott maradt,
s festi tovább a lombokat, az erdőt,
őzet, madarat, fehér, téli havat.

Apám elment, s nem tudja,
milyen lehangolt lett a zongora.
„O sole mio” – sírja a hegedűje,
és az ablak alatt az orgona.

Apám elment és nem tudok
akkorát kiáltani, hát hallgatok...
kalapját őszülő fejemre teszem,
és lassan én is utána ballagok.

Tudomány tenyerén

Lomha őszvég, ázott levelek,
pöndörödött, eres grébjük.
Vizet csurgatnak az ereszek,
jövők-menők, - tétova léptük.
Nyers szél levélbe, hajba kap,
esőkabátba bújt a Nap,
akár a lélek.
Fázik-e valaki?

Fél szemére alszik a kályha,
gyér tűzében kong a samott.
Lüktet az óra, - idő jár a
fogaskerék léten, s amott
gép tészta, - álmodik a tej;
Álmában lágy, házi sült kel,
akár a lélek.
Éhes-e valaki?

Gomb indukál, nyomásra ered
víz, villany, agyi tartomány,
mobilon szó hálót neked,
s tenyerén hordoz a tudomány.
Csonka ágon föl-le járva
riadt rigó sírdogál, - árva
akár a lélek.
Hallja-e valaki?

Megáll a szél, füstös az este.
Csillag vonul át az égen.
Néhány óbölcs kereste
nyomába Királyát, régen.
Ma, kit tudomány tenyerén...
nem lát azon túl – vak szegény,
akár a lélek.
Keres-e valaki?

Ne kérdezd...

Ne kérdezd,
ki vagyok,
a hegedű lelke darabokban...
síró húrok alatt törve az átok.
Én kiáltok?
Szegett szárnyú galamb a dalnok...
Ne kérdezd hát...
az a fontos,
hogymost hova tartok.

Ne kérdezd, honnan jöttem,
eleje és vége sincs a körnek,
a folytonosságok kipörögnek,
s közétek én is kihajlok,
az a fontos,
hogymost hova tartok.

Ne kérdezd, miért dőltem,
ha megbízol mindben, ki ígér,
alólad a talaj egyszer kiér,
és megbillenek a súlypont sarkok,
az a fontos,
hogymost hova tartok.

Ne kérdezd, miért buktam,
rossz földbe szórt igazságod
hiába kap izzadságot,
üresek lesznek az arató markok,
az a fontos,
hogymost hova tartok.

Ne kérdezd, miért hagytam
kimérettem a gazdagságom,
ez volt minden hanyagságom,
hogy érte tán kegyet adtok,
az a fontos,
hogymost hova tartok.

Ne kérdezd, miért lettem
büszke vállalója életemnek.
Ki cipelné én helyettem?
Nem baj, ha magamra hagytok,
az a fontos,
hogymost hova tartok.

S ha azt kérdezed, hova megyek,
ne várd, hogy nagy szózattal tegyek
hangzatos ars poeticát.
Nézd meg a didergő madarat,
ingyen kap meleg sugarat,
vályúból darált kukoricát.
Majd megköszöni – égre repül,
lelkemben víg dalra kerül,
bárányfejű farkasok elől
Istenéhez haza kerül.

Száműzetésben

Mikes Rodostóban,
én magamba száműztem magam.
Neki muszáj volt,
nekem kellett.
Ő tintába mártogatva,
én egy rossz gépen
kopogva vertem fel
a bordaközi csendet.

Gyönyörében az éj...

Hamvas hajnal kéj öle éjt öl,
álmokat habzsol, titkokat nyel.
Csillaglámpákat oltják tejút
teraszon. Hold pipázva el.

Magányos ébredésbe hallik,
amint füttyörész egy régi dalt,
vele akartam tartani, de
ő észrevétlen idecsalt,

hol asztalom, székem ölelik,
őrzik lelki megújulásom,
hűlt helyemnek a melegét,
csendem. /Jó magom földjét ásom/

Parttalan időmben a végtelen,
óra nem számol ki rám, törött.
Mutatóinak szurony szárnyán
menekülök tévutak között.

Csak madárka lennék, ki rólad
csacsog boldogan, ó Istenem,
tavaszi ágon lombhullásig,
amíg jégsziromba fagy szívem.

Bozontos árokparton zászlód
lángoló pipacsként bontanám,
hol enni nincs, én mindennapi
kenyerünk illatát ontanám.

Egyre kevesebbet aratnak,
a vas se danol láng torkán,
versekért se hullatnak könnyet,
a léha locsogás kell, pajzán.

Kulcsra zárt lelkem te nyitod fel
végül, s adsz a reggeleknek jó esélyt,
angyalok sűrögnek köröttem,
bimbót fogant gyönyörében az éj.

A farkasoknak nincs örök álma

Mikor az égen
a kerek Nap
sötét karminját
angyalok szőke haja
lengi körül,
a bársonyfűrtök
bodros bokrait
lágyan kibontja
a szél,

aranyhúrokat sodor
mindből,
és csendes vizek
kavicsos partot
súroló hullámainak
ringó ütemére
fájdalmas gyönyörűségben
zenél.

Mennyei dalra

kagyló hasad,
megtört hallgatáson
gurul a gyöngy,
mézédes lé fénye
csorgó nektár,
a Föld durva göröngy,
milliárd kietlen hektár,
kéjesen issza ezt az
eszméletlen ragyogást.

És megpihen az Alkotó,
azt kérdi, még mi volna jó...

S mint rezgő fényköd
alászáll a képmás,
és a sűrű anyagban
az izmok megfeszülnek,
a csigolyák egyenes
fűzérbe rakják a gerincet,
- a ferdülések a jellemcsúszásból sikerültek. -

A kert, mi édeni,
mind övék, védeni
csak azt a fát, igen,
ahol a tudás pihen,
honnán a felbujtás szakított,
s ebből az „ártatlan”
gyümölcsbe harapásból
az álnok hitszegés
farkasokat tanított.

S akár a szelíd bárány
jár, kel közted,
miközben az igazit
megkövezted,
a képmásból lett képmutatás,
lélekvesztő útmutatás
oda, hol a maszkok,
szenvtelen arcok
takarása.

Tengerek háborognak, csitulnak,
nappalok, éjszakák
egymásba simulnak,
rend és béke egy darabon?
A farkasoknak nincs örök álma...
csak örökkön háborgó nyugtalansága.
De új éjen új kagyló hasad...
s új mennyei dalra fakad
megigazulásunk.

Pejkó András

A Gárdonyi iskola egykori tanulója ma Győrben él, a Győri Antológia szerzőjeként verseket és rajzokat is publikál. Szerkesztőségünknek küldött összeállításából az első részletet már az előző alkalommal közöltük, most egy újabb adag következik. Nagy hatású, különleges érzelem- és hangulatvilágú versei komoly mondanivalóval párosulnak, formai megoldásai sokszínűek, alkotásaira gondos szerkesztés jellemző.

A lélekfestő

Lehajtott gallérral, nagy kalapban
jött el az Ősz, s a bukó Napban
ecsetét megmártotta, itt-ott pingált rajta,
s hogy ne hagyja itt keserédes ízét a Nyárnak,
egy kis szürke színt adott a tájnak.
Hunyorítva szemlélte, tökéletesnek vélte.
Elégedett mosollyal nézte a vásznat,
mely a hideg őszi szélről megszáradt.

Nyárvégi szerelem

Kert végén, szénakazal ágyban
őled örvénye hívón kérlel.
Húsod húsomba nyomja csontig az érzést,
összetúrt hajunk táncol a széllel,
s miközben trágyaszag leng oly rusztikus
vonagló testünk a naplementével....

Ihlet

Véres rongyban földre hull
a fáradt Nap, lassan csitul.
Néhány kósza rím, foghíjas verseim
papíron sírnak szótlanul.
Összegyűrt fehér magány, dalra vár.

Hív a könnyű holdas éj,
lombon surranó szeszély.
Kitárom ablakom, talán még elkapom,
orgona illat száll felém.
Az ihlet messze kóborol, dalra vár.

Tántorog a részeg, méla Hold.
A tinta most mindent felold.
Tollamat az égbe mártom,
s közben e dalt dudorászom.

Az est nem válaszol,
lent az utcán zene szól.
Húst és arcokat, múzsát és sorsokat
kínál a bár, vígan dalol.
Whisky ring a zongorán, késő vágy.

Egy slukk, a füst fehér,
A konyak szép lassan leér.
Sort néha félbehagy, máskor meg tiszta vagy,
Feltör egy pezsgős szófüzér.
Szétfolyik a szűz lapon, dalra vár

A disznók hallgatnak

A falu erjed, zizzen a bogár,
 körbefogta, fojtogatja a nyár.
 Szellemként vágat szűrt illata az ólnak,
 búzatábla szélén a pipacsok elhajolnak.
 Hallom fáradt lüktetésük, ahogy tompul a remény.
 Traktor alszik, s konyhában a sütemény
 várja a hűvös végzetet,
 kertkapu résnyire tárul, a disznó kibámul,
 fél szemmel a kocsmára nézeget.
 Az egyetlen esély a meleg ól után, bár vigasznak túl sovány,
 a hideg, nyirkos lélekvesztő ingovány.
 Lóreszagú szél remeg a kockás abroszon,
 szemtelen légy repked a szenttelen arcokon.
 Csobban az ócska nedű, kanniszter fellélegez
 Folyik a fülledt, sós lé, feszül a büszke vérlemez.
 Kúszik fel a nyálkás kígyó a hosszú combokon
 Éhes szembogár koppan a pult mögött a húson.
 Egy csepp, két csepp, öt csepp meg tíz,
 felenged a sörcsap, olvad a szív.
 Gumicsizma serceg, bukéja, mint a bornak,
 élőt, s holtat néha megtipornak.
 Furcsa szag terjeng, ördögi lehelet,
 a fröccsöm mellé kérek még egy Balaton-szeletet.
 S te bamba ólbérlő, kit az élet meggyötört
 rőfögj, bőfögj ki a keserű bú-likőrt
 Kocsma kört!....
 Éljen a gyarló élet, a tarló éghet,
 tomboljon kazlak közt a bujaság. Várj kedves halál,
 ez így nem érhet véget.
 Idd ki a lélek poharát hamis cimbora,
 hagyj holnapra is mesét.
 Kint forr a nagy üst, száll az út pora
 itt már túl nagy a füst, le ne késsed a misét.
 Kondul a harang, a disznó hazabaktat,
 a hídról még bámulja a hullámozó szénakazlat.
 A szerelem kezét nyújt a cinkos napnak,
 még mondana valamit, de a disznók hallgatnak.....

Hús, vér, gyilok

Félelem járja át szelídet, s vadat.
 Alszik a falu, a gonosz Pirkadat
 halált sejtet... Ölni kész.
 Olyan ördögi az egész.
 Idegesen szisszen a kertalja.
 Reszket a hidas, mert hallja
 érces nyikorgását a gyiloknak.
 Itt ma valakit megkínoznak.
 Toll sem rebben, nem csúfolnak,
 nincs nagy hangja most a tyúkólnak.
 Bent a házban már szövik a tervet,
 ki cipelne egyedül ily nagy terhet?
 Áldomást isznak, mindent fölmérnek,
 remeg a keze az örült böllérnek.
 Az éhes gyomrok már dühödve korognak,
 pálinkás szemeik vérben forognak...

Csak a disznó bambul némán s bután,
 nem járt soha még a Golgotán.
 Hiába most minden ima, s fohász,
 fekete a pitvar, belepí a gyász.
 Felkészül a végre, orrlyuka kitágul,
 ringli kattán, ólajtó kitárul...
 S ott állnak végre, mint Dávid és Góliát,
 dob perreg, s egy Morricone melódiát
 süvít a szél. A hóhér teknőt hozat,
 oda vérzik majd az áldozat.
 A disznó tudja, nem nyughat sírban,
 a háznépe dagad, úszik majd a zsírban...

Hirtelen néma csend... a kutya sem ugat...
 A fogdmegek szegény párára vetik magukat.
 Sivalkodik, a rohammal küzd keményen,
 rúgkapál az állat, alig bírják négyen.
 Kint forr az üst, csülköt vár és fület,
 bent fagyos táncot jár a réműlet.
 Ám a böllér keze most már biztos,
 kése talál, köténye vértől piszkos.
 A jószágra egy utolsó pillantást vetett
 Meg volt írva, hát bevégeztetett...

Lassan előmerészkedik rejtekéből a Nap,
 feljebb csúszik izzadt kobakon a kalap.
 Vörös mámorban éled a hadszíntér,
 mossa kezéről a bűnt a hat sintér.
 Megbékél az udvar, az idő meleg lett,
 magához tér a bénult állatsereglet.
 Az ökör néma, száraz az itató,
 a tyúk tojik, nem beszámítható.
 A kakas színlel, a liba meg terel,
 A kutya a kíváncsi szomszédal perel.
 A kacska csak kacska, a szamár az szamár.
 Senkinek sem kell tanúskodni ma már...

Perzselő izzik, mint pokoli fáklya
 A disznó hasát a hentes felvágja.
 Lóg szegényem, megalázva,
 a paraszt meg jól elázva.
 Hús, vér gyilok hozza lázba.
 Diadalittasan vonulnak a házba.
 Fűszer, só és hagyma a főztön,
 sült, fő, serceg, dagad az ösztön.
 Férfi vedel, asszony abál,
 fröcsög a sör-bor, áll a bál.
 Disznó-vicek, surrogó sliccek,
 teli hólyag, bokor-spriccek.
 Finom illat jár házról házra,
 nem is gondolnak most másra.
 Száll az élet sava-borsa,
 Szegény disznóknak ez a sorsa.....

A Csend

Átölel és összetör,
 hajadba tús, meggyötör,
 múltba réved elrepít,
 felkap és megsemmisít,
 áztat, csókol, elrabol,
 füledbe kéjesen dalol,
 arcodba mélabút lehel,
 felnyögsz s máris elszelel
 buja májusi dombtetőn a Csend.

Főtér neonban

Neon fátyolba öltözött körúton
barokkos csendbe zárva,
halk nessel, buja kuncogással
korzózik a szenvedély,
s az augusztus nyárvégi füledt haldoklása
nyüszítve kíséri az utolsó buszt.
Hirtelen fuldokló féksikoly,
tétova utasok, dobott csókok, többet akaró ölelések.
De a szerelem, az a nagybetűs esztelen
velőtrázó kiáltása,
egy végső orgazmusba összerántja
az álmos főteret.

Publicisztikák

Nélküle nehéz – Kányádi Sándor halálára

2018. június 20.-án elhunyt Kányádi Sándor Kossuth-díjas erdélyi magyar költő, író, a nemzet művésze. Nehéz ilyenkor bármit is írni. Korunk egyik legjelentősebb magyar irodalmára távozott, s most, amikor még a csend és a gyász ural mindent, még nem tudjuk felfogni a hiányt, az ürességet. Reagálnunk kell, ki kell adnunk magunkból a fájdalmat, de közben szívünk mélyén inkább szótlanságba burkolóznánk, és belül keservesen siratnánk őt. Generációk nőttek fel alkotásain, nemzedékek költőinek volt ő a példaképe, közös kultúránk, örökségünk s legfőképpen a világon egyedülálló nyelvünk fáradhatatlan őrzője, egyedi és megismételhetetlen csillag, a legfényesebbek egyike a hazai irodalom amúgy is tündöklő égboltján. Így hát nem marad más hátra, minthogy bánatosan leírjuk: „2018. június 20.án elhunyt...”, mert csak a tények vannak, a mi személyes valóságunk, s az a mágikus transzcendens, amit mindenki keres, s ahol reméljük, már ő is van, s az angyaloknak mesél. A *Halottak napja Bécsben* című művében még így írt: „világból válni akarok / szabadok közé szállni” Most valóban itt lebeg felettünk hatalmas hagyatéka, amit éppúgy védenünk kell majd, mint ahogyan ő gondozta elődeiét, mert immár ő is része lett annak a gazdagságnak, amiért jó magyarnak lenni. Mi pedig, akik ugyanonnan idézzük:

„Róla is majd emlékezzél
akiért a földre jöttél
Jézus meg ne feledkezzél”

kénytelenek vagyunk felfogni, hogy nélküle nehéz... nélküle bizony nehéz lesz.

Próféta és filozófus – Kertész Imre: Gályanapló (recenzió)

A borítón lévő írás szerint újraolvasandó könyv, s ez valóban igaz. Alig fejeztem az utolsó oldalt, máris ellenállhatatlan vágy fogott el, hogy újrakezdjem, hogy elmerüljek ebben a páratlan alkotói univerzumban.

Kertész Imre méltán az egyik legjelentősebb magyar író. Korszakos regényei, a totalitarizmusnak új nyelvet és ábrázolásmódot adó elbeszélői stílusa, önéletrajzi ihletésű, mégis objektív és könnyen érthető esszéi, előadásai mind ezt bizonyítják, ám gondolataiba, olvasói elől gondosan elzárt életébe csupán naplóival tudunk bepillantani. Ezek azonban nem hagyományos naplók. Csak ritkán jelennek meg a pontos dátumok, nem napról-napra haladunk, és nem a szerző életének eseményeiről olvashatunk, azaz nem csak azokról. A *Gályanapló* több mindezeknél, egy korszak filozófiai, lélektani lenyomata, egy ember évtizedekben mérhető utazásának tükre, apró gondolatok, skiccek, tollgyakorlatok és hosszabb esszék, elbeszélések gyűjteménye. Műfajilag, formailag és stílusában is sokszínű, ugyanakkor az elénk tárt kötet mélyen átgondolt, tudatosan szerkesztett. Lehet akár regényként is olvasni, holott maga is több regény műhelynaplója, s e sokrétűsége teszi páratlan irodalmi alkotássá.

Kertész feljegyzéseinek kiadásai egytől-egyig különlegesek, ám például a *Valaki más* rövidke könyve is nagyban eltér a *Gályanaplótól*. Ez utóbbit ugyanis a történelmi háttér, a bemutatott időszak hossza és az egészet átható egyedi légkör egészen felfoghatatlan magasságokba emeli, igaz a *Valaki más* is remeklés Nobel-díjas szerzőnkől, méltó folytatás, ami azért valljuk be egy korszakos könyv után nem egyszerű.

Összegezve: a *Gályanapló* kiemelkedő és páratlan mű a magyar irodalomban. Kertész pontos korrajza, az értelmiségi lét filozofikus leírása, amiben nemcsak a nagy mesterek gondolatai szerepelnek, hanem saját meglátásai is. Előrelátó felismerései, a valóságot újra és újra felvázolni igyekvő, önmarcangoló szerző írásai és a nyelv erejét, a megfogalmazás határait kutató író zsenialitása, ez maga a könyv, ami után már másképp gondolkodunk a saját egzisztenciánkról. A *Gályanapló* tehát éppúgy megkerülhetetlen, mint Esterházy *Bevezetés a szépirodalomba* című munkája annak, aki ma szépíróvá akar válni. Tetszik vagy sem ugyanis, kortárs, posztmodern világunk minden törekvése, gondolat- és érzelmvilága kódolva van benne egy utánozhatatlan zseni örökérvényű szavaival.

A romlásba dőlt ember mítosza – Joseph Roth: A hamis súly (recenzió)

Különös elbeszélői stílus, keserves sorsok, tragikus történetek, ez Joseph Roth páratlanul érdekes kisregényeinek világa. *A hamis súly* azonban ezek közül is kiemelkedik. Míg *A szent korhely legendája* vagy éppen a *Leviatán* az olvasó számára kissé mesészerű, a vége pedig egyenesen megnyugtató, addig ebben nincs semmi, ami csökkentené az egész alkotást átjáró negatív érzést. A főhős abszolút sikertelen, boldogtalan, s ettől még a halál sem menti meg. A Monarchia idején, annak egy eldugott kis zugában játszódó cselekmény bevezet minket a bürokrácia, az érzelmi és hivatali útvesztők világába, s mindez olyan ábrázolásmóddal, ami már-már karkai. Ez azonban nemcsak a bukott ember felmagasztalása, a romantika nagy hősei után a hétköznapi szenvedéseknek a realizmustól némileg mégis elkülönülő szemléltetése, hanem egy az alkohol és bánat tengerében egyre jobban elmerülő író keserű önvizsgálata is egy a lecsúszást, a romlást szimbolizáló motívum, az ital révén. Ahogy *A szent korhely legendája* az utolsó mondattal: „Adjon Isten mindannyiunknak, nekünk korhelyeknek, ilyen könnyű és ilyen szép halált”, úgy *A hamis súly* egész történetével ezt tükrözi. Joseph Roth mintha önmagát jelenítette volna meg ebben a művében, amely könnyen olvasható, rövid fejezetekből áll, és szó szerint rabul ejti azt, aki végig kívánja követni Anselm Eibenschütz zlotogrodi mértékmester kálváriáját. Mindenesetre a másik két írás is, ami a Scholar Kiadó válogatáskötetében szerepel, megéri a ráfordított időt, hisz egy olyan páratlan írói univerzumba léphetünk be, ahol aztán már végképp fel is hagyhatunk minden reménnyel. Ez Roth varázsa, és ez Roth hatalmas tragédiája is.

Tartalom

Ízelítő.....	4
Színesedjünk.....	5
Beszámoló	7
Havi téma: Prózaszalagok	9
Lysewycz Adrienn.....	9
Pipics János	18
Sárvárhoz kötődő szerzők munkáiból	40
Gárdonyi Géza.....	40
Sylvester János	46
Tinódi Sebestyén.....	51
Kortárs alkotók műveiből.....	58
Molnár Kornélia	58
Pejkó András	66
Publicisztikák	72
Tartalom	75